

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2'40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA.
Strada Zrinyi Nrul 1 a.

INSERTIUNILE
se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

„Nimic nu este mai greu pentru publicul cetitor al unui ziar, scris gîret și echivoc ca „Tribuna“, decât să descopere tendințele adevărate, pe cari le servește un astfel de ziar. Căci cetitorul de gazete, fugînd cu ochii repede peste foile tipărite, numai rar observă înflesul ascuns al cutărei fraze incurcate din coloana din urmă, care stă în contradicție logică cu premisele lansate într-o frază sfîrditoare din coloana primă.

Dr. Alex. Valda.

„...Și în orice ramură a științei sau a progresului omenesc în genere, individualitățile mari sunt mult mai complexe, decât să-și poată realiza toate aspirațiunile după o singură formulă și cu un restrîns număr de principii“.

„...Iar, dimpotrivă, oamenii monocorzi, cari își crează dintru început o platformă a vieții, de pe care nimic nu-i poate abate; visătorii îndărjiți, cari se închid înaintea oricărei invențiuni, se aseamănă unor mașine cu țacănelli exacte, a căror funcțiune înceată este desigur ireproșabilă, dar care întărzie și rămâne mult în urmă, în concursul forțelor moderne“.

„Omul politic desigur își schimbă sistemele, tactice mai ales, după cum îi cer interesele și după cum îi permit împrejurările de a-și duce la îndeplinire câteva idei fundamentale. Și când aceste schimbări, în aparență probe de inconșvențe, devin necesare și se fac astfel cu deplină convingere și cu o logică fatală a evenimentelor, nimeni nu are de ce să se mire“.

„Să lămurim deci. Noi ca oricine altul, care are o intuiție dreaptă în chestiuni politice nu suntem pentru formule stereotipe.

Vieța publică se găsește pururea în fluctuațiune, încât despre principii și tactică, tăiate în bronz, este greu a vorbi. Și nici nu credem că drepturile sunt imprescriptibile. Aspirațiunile noastre pot să crească, sau să se coboare, după epoce și caracterul lor“.

„Tribuna zilelor noastre“
nr. 190 din 5/18 sept. 1910.

Sprijin sufletesc

Sunt într'adevăr, sau numai se prefac mînioși, unii dintre concetățenii noștri maghiari, când se întîmplă să aflu că unul sau altul dintre noi, românii de aci, mai și trecem câteodată munții în România, ca să asistăm la câte o serbare culturală de acolo, sau chiar și numai așa, în plimbare sau pentru vre-o afacere particulară ce nu privește pe nimeni altul? Le face oare într'adevăr atât sânge rău pe cât arată, acest lucru, acest fenomen, a cărui explicație adevărată le scapă, sau pe care *nu voiesc* să-l priceapă? Întrebarea aceasta putem să o lăsăm deocamdată nehotărîtă, întrucît ne ajunge să observăm, și să discutăm, faptul că se caută să se exploateze împotriva noastră, pentru a ne arăta și a denunța ca răi patrioți, ca trădători de țară, petrecerea vremelnică, a unora dintre noi, prin București sau alt oraș al României libere.

Așa, suntem cu unii dintre compatrioții noștri șoviniști maghiari, în această dilemă: Cât timp stăm aci, dar stăruim în drepturile noastre naționale românești, suntem invitați, cu furie, să trecem în Oláhország; — iar când ne ducem, chiar numai în treacăt, suntem acuzați, cu aceeași furie, că de ce ne facem „ochi dulci“ cu frații noștri din România?... Așa, pe omul pătimăș nu-l poți mulțumi cu nimica; — dar pentru aceea am și zis că se poate și pune la îndoială sinceritatea deplină a uneia sau alteia din cele două manifestări, contradictorii, de furie.

Rămânem la denunțare. Dovedim noi, sentimente rele față de această patrie a noastră, prin faptul că ne manifestăm uneori sentimentele noastre de simpatie față de vecinul regat al României? Nici într'un chip, — absolut nici într'un chip.

Acest regat vecin este ca și un aliat al monarhiei noastre, și deci și al regatului Ungariei. Deci, noi atunci am veni în contradicție cu interesele țării acesteia, când am arăta antipatie, ostilitate regatului român și locuitorilor lui, — iar nici decum, ci tocmai dimpotrivă, atunci când le arătăm simpatie și prietenie.

În privința aceasta, cu mult mai multă dreptate s'ar putea imputa unora dintre compatrioții noștri maghiari, unor organe de publicitate de ale lor, că atacă adesea din chiar senin, și iau cu orice prilej o atitudine dușmănoasă față de regatul României.

Acea procedare, acea atitudine este în realitate cea neconformă cu linia de purtare pe care orișice cetățean ungar, conștient de adevăratele interese ale patriei, ar trebui s'o observe.

Dar e temerea, că din România noi am putea să ne adăpăm la idei... irredentiste, — sau dacă nu e această temere, se ridică această *acuzare*. Noi credem, că *nu* este temerea, nu poate să fie, căci nu se poate prinde de nici un simptom real, vădit sau cu putință de dovedit. — Rămânem deci la *acuzare*.

Poate că nu ar fi nici o mirare, ca în

W. KOROLENKO

Intr'o noapte de Paști

Trad. de Senior

E în ajunul Paștilor. Pe pământul liniștit, noaptea a pus stăpînire. Orașelul a ațipit în liniște, ca să-l deștepte sunetul vesel al clopotelor. Ulițele sunt pustii: toată viața s'a retras în case, din cari pare a ieși ca un freamăt. Peste oraș, peste pământul întreg trece suflarea învierii.

În vârful muntelui, care își proiectează umbra peste oraș, se deslușește pe cerul limpede masa închisă a unei largi clădiri, ale cărei patru turnuri ascuțite împung norii cu crestele lor.

Cel dintâi sunet cade din clopotnița catedralei și se pierde în noaptea tăcută... apoi al doilea... al treilea... Și deodată toți clopotarii, în oraș, la țară, își răspund din turnurile lor. Miile de glasuri ale clopotelor se tolesc într'o armonie unică, într'un cântec puternic și solemn.

Și iată că, în lăcașul cel negru, un clopot se deșteaptă deasemeni. Dar el lasă să cadă o notă mută, așa de plîpîndă... o notă care caută înzadar să urce ca celelalte în spațiile cerești și să cânte cu ele bucuria mîntuirii. Ea lunecă ușor pe panta muntelui și expiră în curînd în văzduh.

Muzica clopotelor încetează; cele din urmă sunete se repercutază încă, apoi, din nou, tăcerea stăpînește.

Grelele porți ale bătrînei clădiri, colo sus, pe

munte, scîrțae în țâțanile lor. Cu un clinchet de arme o ceată de soldați înaintază și, odată pragul trecut, se oprește automatic. Un om se desface din grup, schimbă sentinela care își reia locul, dispărînd în grupul înecat în umbră. Trupa se urnește, își reia marșul, trecînd dealungul înaltelor ziduri și oprindu-se la fiecare ușă.

La piciorul zidului de apus un tânăr recrut iese la rîndul său din șiruri.

Mersul lui e al unui țaran. Citești în ochii lui teama începătorului care, pentru întăia oară, e așezat la un post de încredere. El se întoarce spre zid, pune arma pe umăr, face doi pași înainte, jumătate la stînga, și se oprește în fața sentinelei care, de îndată, mașinal îi spune consemnul: „A se cerceta porțile... A veghia ca nimeni să nu intre nici să iasă fără cuvîntul de trecere... A nu dormi...“ El vorbește repede; recrutul ascultă cu amîndouă urechile.

— „Înțeles? — întreabă caporalul. Să bagi de seamă!“ Apoi adaugă cu un ton de bunățate: „Spune, leat, nu ți-e teamă de stafii măcar?“ — „Nu, dle caporal, răspunde recrutul, — dar seara asta, nu-i așa, d-ta înțelegi, *nu mă simt acasă*.“

Răsete izbucniră din grupul soldaților. Caporalul ridică din umeri și zămbește, apoi, cu glas de comandă: „Înainte — marș!“ Detașamentul dispăre la întorsătura zidului și în curînd șgomotul regulat al pașilor se stinge. Recrutul pune arma pe umăr și-și începe agale rondul.

*

De îndată ce răsună cea din urmă lovitură de clopot, interiorul închisorii se deșteaptă deodată. O viață extraordinară și neobicinuită. Ca și când, cu acest sunet libertatea s'ar fi coborît de fapt pe pământ, ușile chiliilor se deschid... În lungile lor rănduri cenușii deținuții ies și se așează pe două rânduri pe coridor spre a merge la capela ale cărei ferestre cu geamuri colorate, colo jos, în fundul curții, scilipse în întunec. Prisonierii vin din stînga și din dreapta, coboară din caturile de sus în șire lungi. Ei fac să sune, mergînd, lanțurile lor cu un zăngănit regulat. Ajunși la capelă, întregă această mulțime ia loc pe bănci și liniștea se face. Fiecare bancă e închisă cu un drug de fier.

Inchisoarea e acum pustie. Singuri, în celulele isolate ale turnurilor din colțuri, prisonierii au rămas închiși. Fiecare din ei, cu urechea alipită de ușa cea groasă de stejar, caută să prindă câteva note din cântarea care, colo jos, răsună în biserică.

Intr'una din celulele acestea, pe patul de lemn, un bolnav stă întins.

Mai adineaori, în clipa când trecea, conducînd pe deținuți la biserică, un brigadier, care fusese înștiințat despre boala lui fără de veste, venise să-l vadă. Ochii îi străluceau de friguri... el murmura cuvinte fără legătură...

Ivvanof! hei Ivvanof! îi strigă brigadierul. Prisonierul nu se clinti... — „măine, la spital, declară brigadierul, și plecă, lăsînd un paznic la ușă.

niște suflete chinute cum sunt de atâta vreme acelea ale poporului român din țările coroanei ungare, să încolțească și pornirile cele mai desnădăjduite... Dar neamul nostru a dovedit prin veacuri că nu este neamul pornirilor de acest fel, — că știe să sufere cu noblețe și să aștepte cu înțelepciune.

Nu-i trebuie lui, neamului nostru, sgândăriri de învișurare. E și prea înțelept, și prea conștient de puterea sa de viață intrinsecă, nepieritoare, decât ca să se lase răpit de manifestări ce caracterizează pe unele popoare, pe cari le-am putea numi isticice.

Da însă, are nevoie acest neam, cași ori care alt neam din lume, de *sprijin sufletec* în viața lui pământescă. Ba are nevoie de un asemenea sprijin *mai mult* decât multe alte neamuri, — căci din nenorocire se numără printre acelea, a căror viață sufletească are să sufere zilnice și îndârjite asalturi, nesfârșite și ucigașe aten-tate.

Apoi vezi bine că are să fie un sprijin sufletec pentru noi faptul că vedem aci alături o dovadă de vitalitate românească, ce nu este decât firesc să susțină și să întărească, să sporească în noi, vechea încredere în vitalitatea noastră proprie. Un neam care prosperează așa, cum vedem prosperând regatul fraților noștri de peste munți, nu poate fi un neam merit peirii, — și dacă nu poate fi dincolo, nu poate fi, nu trebuie să fie, nici dincoace.

Ne place — și cine nu va găsi într'aceasta cel mai firesc lucru din lume? — ne place să mergem uneori să vedem cu ochii noștri cum se pot desvolta, cum se desvoltă, calitățile rasei noastre, atunci când nu li-se pun piedici și cătușe, atunci când sunt lăsate să-și cultive libere înflorirea și rodnicia lor. Ne place să privim aceste lucruri, — și întorcându-ne apoi ochii la soarta noastră de aicea, la felul cum suntem tratați de regimul ce s'a instăpănit în această țară, la micșorarea, batjocura și asuprirea ce trebuie să suferim la tot pasul ca un popor socotit de o ordine inferioară, să ne zicem și să ne în-

tărim în credința, că nu merită, totuș, acest neam această ocară.

Iată sprijinul sufletec pe care îl căutăm, și îl găsim, la frații noștri din regatul liber al României. El este de cea mai pură ordine morală, — și face parte din acele forțe elementare, cari nu se pot distruge cu nimica, atâta timp cât nu se distruge înseși ființele în cari sălășluiesc.

Un singur mijloc este, care să ne poată dispensa de necesitate d'a căuta, „cu ochii peste hotare“, un asemenea sprijin sufletec: este ca să-l găsim aci la noi, în patria drept ai cărei fii vitregi suntem astăzi tratați.

In chestia mandatului dela Vinț.

Sub titlul „Dreptate ungurească“ organul naționalist-democrat „*Apărarea națională*“ din Craiova se ocupă de sentința Curții de casație din Budapesta, care, se știe, a respins cererea alegătorilor d-lui dr. Iuliu Maniu și i-a osândit cu 26 mii coroane cheltueli de proces.

„*Apărarea națională*“ își încheie articolul astfel:

„*Va fi o învățătură și aceasta dureroasă lovitură, acest triumf al minciunii și al nedreptății. Va fi întărirea, în aceea nestrămutată convingere ce trebuie să o aibă ei acolo, noi aici, că ungerii ni sunt cei mai mari dușmani ai unei înțelegeri politice și că, pace cu acești dușmani hotărâți ai românilor, nu se poate face nici odată.*“

Iar „*Biruința*“ din București încheie astfel:

„*Ura sălbatică a hunilor face ca cel mai curat adevăr să fie nimic și să fie spulberat, iar minciuna și nedreptatea să se afirme și să domnească peste naționalitățile din țară.*“

Justh și Andrássy. Se svonea zilele trecute, că Justh ar fi rugat pe contele Andrássy, ca acesta să nu ia asupra-și rolul de intermediator al păcii dintre partide. Intrebat de mai mulți ziariști ce e adevărat din știrea asta, Justh a răspuns următoarele:

„*N'am afirmat nicicând, că nu intru în tratative cu Andrássy, dar l-am rugat să nu ia asupra sa rolul de mijlocitor al păcii, pentru că nu voiesc să se repeteze cazurile Berzevicy-Székely. La tratativele din chestiune totdeauna a fost desavuată una dintre părți și eu nu pot să mă expun unei noi desavături. Dacă ministrul președinte dorește să inițieze tratative de împăcare cu noi, atunci poftescă să ni-se adreseze nouă direct. Altfel în orice moment putem conta la eventualitatea unei desavături din partea lui. Declar, că spusele mele n'au ținut deloc persoana lui Andrássy. Nici aceea n'am afirmat-o niciodată, că nu pot primi ca mijlocitor pe un 67-ist. Noi, 48-iștii, avem motive serioase să nu ne încredem tratativelor mijlocite prin o tertia personă.*“

Vacanțele camerei ungare. Probabil, că încă azi se va încheia discuția bugetului ministerului de culte. În cazul acesta se va termina înainte de vacanțele Crăciunului și discuția asupra bugetului ministerului de justiție. Dacă nu se vor anunța mulți deputați la cuvânt, atunci mâne va fi ultima ședință meritorie, iar sâmbătă nu se va ținea decât o ședință formală, la care camera va notifica votarea indemnizării din partea senatului. E verosimil așadar, că vacanțele de Crăciun ale camerei vor începe deja cu ziua de sâmbătă și vor dura — după informațiile ce avem — până la 10 ianuarie.

În prima ședință după vacanțe se va debate bug-tul ministerului de honvezi și apoi al celui de finanțe.

Din cameră. Deputații și-au început, pe semne, deja de acum vacanțele. Camera e aproape goală. Pe băncile guvernamentalilor dormitează vre-o 20 de deputați, așteptând cu nerăbdare sfârșitul discuțiilor. Opoziția mai ia parte prin câțiva oratori la debateri, vrând par'că să dovedească națiunii, că ea își împlinește cu conștientțozitate misiunea.

Se continuă discuția bugetului ministerului de culte. Vorbește întâi justhistul *Bikádi* militând pentru ameliorarea stării învățătorilor. *Polónyi* polemizează cu discursul de deunăzi al lui Kelemen. Relevează deosebirea dintre morala iudaică și morala creștină, cerând cu insistență protecția statului pentru cea din urmă. Ei bine, de ar fi altul apostolul creștinismului și nu chiar faimosul *Polónyi*, l-am întâmpina și noi cu o vorbă bună.

Sümeği, caraghiosul patriot, se plânge de pierderea ce o suferă universitatea prin faptul că nu i-s'a oferit marelui farsor al națiunii, *cadra* dorită. *Bakonyi* polemizează cu *Polónyi*, iar după pauză vorbește *Sághy*.

Acesta rămâne o clipă la postul său, observând pe bolnav care pare fără conștiință.

— „A! vagabondule! tu n-ai să fugi de data asta! — murmură el. Apoi, convins că prizonierul său nu se poate mișca, se apropie de capelă și căută să prindă, prin ușa închisă, câteva cuvinte din rugăciune. Din vreme în vreme el ingenunche și sărută pământul.

În celula sa prizonierul aiurează. Acesta e încă un om tânăr și voinic.

El își evocă amintirea trecutului său, și durerea morală pe care o resimte se reflectă pe fața lui.

Doamne cât a suferit! Zile întregi, nopți întregi, să mergi sute și sute de verste*... Să străbați munți stâncoși, plini de prăpăstii... să suferi foame și sete, sprijinit pe aceasta singură dorință de a-ți revedea satul natal, pe această singură speranță de a rămâne o lună, o săptămână, o oră măcar lângă ai tăi, să poți să fii acasă la tine... știind chiar că ești nevoit să faci drumul înapoi și să te înapoiezi în ocne, în Siberia... Și aproape de țintă, când numai câteva ore de mers te mai despart încă, după atâtea silințe, atâtea suferințe, să fi oprit de-o dată și aruncat în temniță!

Dar iată că chipul bolnavului se luminează. Ochii lui se dilată, pieptul respiră mai ușor... Din nou îi trec pe dinaintea ochilor icoane vesele: pădurea se leagănă... îi pare că-i aude murmurul, acel murmur compus din mii de glasuri pe cari le cunoaște pe fiecare, — căci el cunoaște limba pă-

*Măsură rusească, ceva mui mare de 1 Kilometru.

durii și a copacilor ei: pinul maiestos cântă colosus, vecin cu norii pe cari îi străpunge creasta lui verde; brazii șoptesc tainic între ei; frunzele poroase ale plopii de munte se agită într'un freamăt melancolic. Și iată pasări trecând prin desisuri cu ciripitul lor vesel... un părăiaș saltă din piatră în piatră... un parfum primăvăratec plutește în aer...

Prizonierul se ridică pe jumătate în patul său și respiră adânc... el își plimbă ochii jur împrejur și deodată fața i-se luminează de bucurie; dar numai decât un surâs neîncrezător se deslușește pe buzele-i arse... „Cum, el, osândit pe viață, el ocașul evadat, să vadă el în fața sa acest lucru de necrezut: o ușă deschisă!“

Instinctul puternic al libertății îl străbate din creștet până în tălpi... el nu-și mai simte durerea... e bine singur, și, în fața lui, ușa e deschisă înapoi... Iată-l în picioare. Fierbințeala care îi chinuia creierul, pare a se fi refugiat acum în ochii lui cari strălucesc de o lumină stranie.

În clipa aceasta, cineva iese din capelă. Câteva note ale unui cântec îndepărtat, brusc întrerupt, ajung la urechea prizonierului. Ochii i-se umplu de lacrimi. O icoană i-se arată în față, pe care a chemat-o adesea: în noaptea tăcută, în lumină de stele, bătrâna biserică din satul lui, ascunsă între brazii... bătrâna biserică la care lumea merge în grupuri vesele, în seara aceasta, ca să asculte acelaș cânt de mântuire.

„Și, crezând că poate acest vis are să devie realitate, în grabă se strecoară din celulă.

În vremea aceasta, ingenunchiat la ușa capelii, paznicul își șoptește encernic rugăciunile.

Cu arma pe umăr, recrutul păzește.

În fața lui se întinde cât vezi cu ochii șesul pustiu pe care s'a topit zăpada. Înaltele ierburi uscate clătîându-se la vântul ușor scot un svon de o nemărginită tristețe... Tânărul soldat visează, cu inima strânsă. El se oprește în fața zidului înalt, duce arma la picior, și sprijinit în țevă, se lasă dus de gânduri. Nu poate înțelege pentru ce se găsește în locul acesta, în noaptea aceasta sfântă, cu arma în mână, în fața stepei pustii. El a rămas omul dela țară: sunt încă atâtea lucruri pe cari nu și-le explică, pe cari un soldat trebuie să le știe totuși! Întreg necunoscutul acesta îl umple de o groază pe care n'o poate alunga. Și, spre a-și adormi frica, el se refugiază iute în amintirea țării sale natale. Și el evocă de asemenea satul său, biserică luminată... Din vreme în vreme caută să alunge visările acestea dar aceiaș ideie revine, stăruitoare: „Pentru ce sunt eu aici? De ce să mă facă să-mi părăsesc câmpurile prin cari trăiam liber?... De ce temnița aceasta?... La ce arma asta în mâinile mele?“ — Dar realitatea sboară repede și binișor, el se reîntoarce în țara visului și adoarme, sprijinit în armă.

Nu departe de locul în care el stă de pază, un punct negru apare la creasta zidului. E vagabondul. El privește stea pe care, la orizont, se deslușește linia închisă a pădurii. Pieptul lui se dilată, el respiră din adânc aerul proaspăt al

„Un an de luptă“

Din respect pentru personalitatea și pentru renumele de poet al d-lui O. Goga, mi-am impus sarcina de a urîni tot ce scrie d-sa și pe terenul politic,

Astăzi după o experiență destul de îndelungată cu regret trebuie să mărturisesc că ori de câte ori ajung la sfârșitul vreunui din articolele d-sale atât de invoalte rămân cu o penibilă impresie de nedefinită nemulțumire. Este ceva asemănător ca după o masă dela care ai așteptat să-ți potolească foamea și care te-a îngreunat fără să te sature.

Sub perioadele sale de om norocos, de copil răsfățat, care-și ia rolul de mare bărbat chemat a muștra ironic pe fiecare, se ascunde o groaznică desertăciune de idei, o desertăciune pe care nu o poți preciza imediat. Când citești frază cu frază par'că te atrage ritmul perioadelor sale pretențioase și par'că aștepti să se ivească din moment în moment *ideia*.

Tocmai această idee însă întârzie și din clauza prozei sale te alegi cu stoguri de paie stălucitoare aurii dar fără nici un grăunte de grâu.

*

Aceste reflecții cari m'au obsedat în atâtea rânduri în fața articolelor cu titluri atât de sugestive ale d-lui Goga, mi-s'au impus și acum cu citirea articolului d-sale „Un an de luptă“ din n-rul „jubilar“ al „Tribunii“.

Să reproducem un pasaj din acest articol și anume tocmai acela în care se însiră rezultatele campaniei de un an a „Tribunii“: El are îndoitul avantaj că dovedește nu numai pustietatea de idei a d-lui Goga sub un stil interesant prin structura frazei, dar și nulitatea rezultatelor pozitive bune ale acestui an de viață dubioasă a organului pseudo intransigent.

„...In afară de ploaia vorbelor mari și acuzelor nesăbuite în cari s'a nămolit de atâtea ori discuția, aceasă hartă a scos la iveală tot mai multe tendințe de regenerare a societății

noptii... Acuma coboară și se strecoară în liniște dealungul zidului...
*

Clopoțele sună vesele în tăcerea nopții. Ușa capelei s'a deschis și în curte, procesiunea se desfășură, precedată de cruci, de steaguri și de sfinte icoane... Se aude cântarea în biserică... Soldatul tresare, se descoperă, face semnul crucii.

Dar deodată se oprește, cu mâinile ridicate încă spre rugăciune... Vagabondul s'a târît pe pământ și acuma fuge, căutând să ajungă la ierburile înalte ale stepei...

Stai! stai! — strigă soldatul cu un glas aproape rugător.

Aceea de ce se teme mai mult, ceea ce îl făcea să tremure de frică, era aceasta: să vadă în fața lui un nenorocit fugar... Cuvinte și brăzdează sufletul, ca niște fulgere: datoria... răspunderea... El pune arma la umăr și, cu o mână tremurătoare, fără a ochi, apasă pe trăgaci.

În aceeași clipă clopoțele orașului încep a suna din nou, iar clopotul temniței face din nou să i-se audă nota lui tristă... În aceeași clipă răsună în biserică cântarea învierii și a mântuirii...

Și glonțul străbate văzduhul... un geamăt ușor pare a-i răspunde...

Pentru o clipă tăcerea stăpânește totul. Apoi, în depărtare, un ecou răsfărâge șgomotul detunăturii care moare în depărtări, în stepă, în înfinit...

noastre. Selecțiunea rândurilor între cele două tabere a luat tot mai mult aspectul unei diferențieri de ordin cultural. În jurul acestui ziar s'au grupat elementele dornice de progres, mai împrietenite cu educația românească, cari își dau tot mai mult seama de însemnătatea unei culturi naționale. În focul luptei s'au spus multe adevăruri, s'au vizat greșeli și s'au lămurit multe trebuințe. S'a introdus un spirit critic mai respicat, s'a spulberat o seamă de legende inutile, s'au mai sfărmat câteva din cătușile unei ipocrizii tradiționale. S'a indicat tot mai mult necesitatea de a ni se intelectualiza atmosfera vieții publice și la lumina acestor credințe s'au desvilit multe din neajunsurile noastre sociale. În sfârșit s'au coborât de pe pedestalul admirației mute, unde au fost ridicați printr'o ușurință culpabilă, o seamă de oameni, cari atrași în raza de cercetare a rațiunii au mai pierdut din lustrul falș al idolatriei. Toate acestea sunt semnele caracteristice prin cari se disting începuturile perioadelor de reforme la orice popor care nu e staționar și a cărui conștiință se primenește primind îndrumările unei evoluții culturale.

Citiți cu atenție aceste fraze care la început, trecând în grabă peste ele, vi se par că spun ceva, grație mai ales expresiunilor ca „selecțiunea“, „diferențieri“ care le dau un caracter științific.

De pildă:

„Selecțiunea rândurilor între cele două tabere a luat tot mai mult aspectul unei diferențieri de ordin cultural“.

„S'a indicat tot mai mult *necesitatea de a ni-se intelectualiza* atmosfera vieții publice și la lumina acestor credințe s'au desvilit multe din neajunsurile noastre sociale“.

Siliți-vă să aveți reprezentarea concretă a celorce voiesc să spuie aceste cuvinte care par a enunța o mare descoperire și veți vedea, că totul e o vorbărie ritmică dar fără înțeles.

Să considerăm acum acest rezumat al activității Tribunii și să încercăm a ne da seamă de rezultatele ce „îndrumătorul“ pretinde că le-a adus în acest „an de luptă“ al „Tribunei“, câtă gălăgie, cât tărăboiu, câtă fanfaronadă, și, totuș, ce bilanț nenorocit.

Singurele afirmații care au un înțeles mai clar sunt acelea că „s'a introdus un spirit critic mai respicat“ și că „s'au coborât de pe pedestalul admirației mute... o seamă de oameni“ etc. în care se dă o formă eufimistică singurului rezultat din nenorocire real a acestei acțiuni anume: Terfelirea cinică a bărbaților nostri de seamă, tratarea de cațavenci a unor oameni care și-au istovit tinerețile ani de zile în temnite; școala de ireverență brutală față de cei mai mari, libertatea vanității invideoase și neputincioase de a se răzbuna, asupra acelor care *pot* lucra, prin defăimare fără de frâu și grandomania de a compara o ceată de elemente suspecte ca o grupare de egală importanță cu însuși partidul național, cum face însuși d. Goga în rândurile de mai sus.

Acestea sunt rezultatele activității dubioase a Tribunii.

*

Dar d. Goga înainte de a ajunge la pasagiul citat de noi mai face o afirmare asupra căreia trebuie să ne oprim.

„De sigur e mai mult decât o întâmplare, zice d-sa, că în fruntea acestor apărători ai adevărului sunt tocmai elementele intelectuale

ale cărturării noastre, sunt înșiși scriitorii neamului românesc din această țară“.

Mai întâiu trebuie să deosebim, că nu toți scriitorii au sprijinit acțiunea „Tribunei“, ci o parte neînsemnată.

Dacă scoatem dintre ei pe aceia care se pretind numai ca atari și pe aceia care nu au avut curajul a păși pe față, putem zice, că numărul lor este infim și că este în tot cazul inferior acelor care au dat concursul partidului național.

Adevărat este, că dacă exceptăm pe d. Oncu, om de paie și comanditar și pe d. R. Ciorogariu iarăși comanditar, constatăm, că aceia care formează grupul primenitor sunt numai câțiva publiciști și că lipsește orice element politic. Dar din faptul că sunt numai câțiva publiciști fără nici un bărbat politic nu urmează, că sunt toți scriitorii neamului din această țară.

Dimpotrivă cu partidul național sunt pe lângă scriitori care se deosebesc fundamental de dd. Soricu și Bocu, *toți* bărbații politici ai neamului.

Toți bărbații cu simțul realității și cu simțul de răspundere, toate elementele de activitate pozitivă, de inițiativă și de acțiune care pot aduce altceva decât fraze pretențioase, dar goale de sens în lupta națională sunt pentru partidul național...

D. Goga însă dimpreună cu toată clica tribunistă ne spune că „literații“ „Tribunei“ prin spiritul lor „critic“ și prin „intelectualitatea“ lor stearpă, înlocuiesc însușirile cerute în politică.

Stimate poet și copil până acum prea răsfățat al Ardealului, care ți se pare că poți înlocui prin câteva fraze însușirile aspre cerute omului politic, pentru că cu tratamentul și cu îngăduința specială ce ți s'a acordat, ai ajuns fără a asuda într'un loc unde alții au muncit aprig ca să ajungă, află că frazele goale de înțeles și articolele chilometrice, nu pot înlocui în politică însușirile de bărbat politic.

Află că pentru a avea o valoare în lupta politică a neamului tău se cere muncă, acțiune prin care să realizezi în fapt anumite *idei*.

Nu critică de om vanitos, năcăjit de neputința lui pe bărbăția altora, ci muncă pozitivă creatoare.

Și d-tale ți s'au dat toate înlesnirile, toată puțința ca să arăți ce poți pe acest teren, ai fost ales în comitetul partidului național unde aveai ocazie să primenești „valorile“ arătându-te o valoare superioară prin munca ta, prin spiritul de organizare al cercului tău electoral, ș. a. ș. a. Atunci d-ta ai fi ajuns o valoare la care s'ar fi închinat tot partidul și l-ai fi primenit cu toate ideile salutare dacă le-ai fi avut dar d-ta ai preferit să te retragi.

Revenind dar la declarația de mai sus repetăm și noi că e mai mult decât o întâmplare că în jurul Tribunii s'a adunat o ceată de terfelitori ai muncii pozitive a altora.

*

După cele spuse până aci cele trei adevăruri „Carlyle“-ane, cu care dl Goga, în imaginațiunea d-sale, pe cât de hiperbolică pe atât de puțin dezinteresată, compară anul de activitate dubioasă a Tribunii, apar ca cea mai sângeroasă batjocură la adresa cetei de delinvenți inconștienți și conștienți ai „primenirii“: Tăcere, Muncă, Sinceritate.

Tăcerea e reprezentată prin cele două

Din Bucovina

Corespondentul „Tribunei“. — Centrala. — Cel patru stâlpi ai nației: Lupu, A. cav. de Onciul, Chisanovici și Tofan. — Terorismul și minciuna.

În „Tribuna“ de vineri 15 dec. 1911 (XV, 264) citesc o scrisoare din Bucovina, care în adevăr mă pune pe gânduri. Nu știu, zeu, scriitorul acelor rânduri este sau de reacredință și voință, sau îi lipsește creerii. Mai departe mă mir, că „Tribuna“ a putut primi fără oareșcare critică acele rânduri, doar nu de mult fusese pe la noi economistul de bun nume, d. V. Osvadă, care a avut destulă ocazie să cunoască mai deaproape referințele noastre, mai cu seamă activitatea meschină și sinistă a corifeilor „democrați“, cari, puțin a lipsit, aveau să aducă la ruină economică aproape întreaga populație românească a Bucovinei. În fine, dacă „Tribuna“ a primit acel articol, fără să se intereseze mai deaproape, fie bun primit. Eu însă nu pot sta cu mâinile în sân, ci trebuie să li deschid ochii fraților ardeleni, ca să vadă, în ce cumpănă grea ne-au adus așa ziii democrați prin-politica lor mârșavă și prin lăcomia lor. Cât însă va îngădui spațiul, voi arăta rând pe rând, ce au dres acei oameni periculoși și fără conștiință, voi dovedi, că nimic nu li era sfânt, ci totul li-se părea numai ca mijloc binevenit, ca să-și umple buzunarele pe spinarea poporului și apoi să aibă mijloace îndestulătoare pentru exploatare în stil cât de mare.

Mai întâi ce privește „Centrala“, aceasta cu bună seamă că ar fi fost o instituție foarte salutară pentru poporul nostru, dacă s'ar fi ținut în cadrele, pentru cari a fost menită. Însă durere! Îndatăce Fl. Lupu a încăput prezident la centrală, a și început cu „Geschäfturi“ pe spatele centralei. La acele „Geschäfturi“ s'au întâmplat furături așa din gros, că centrala chiar după doi ani se trezi cu deficite enorme și era aproape să dea faliment, când banca *cehă* îi retrase creditul de peste zece milioane de cor. Moșia din Pătrăuți pe Sirete, moara de aburi din Cernăuți, credite imense acordate contra statutelor, întreprinderi nelegale la exploatarea pădurilor fondului religionar etc. etc. etc., cari toate corespondentul dela „Tribuna“ îndrăznește să le numească deficite mici, au fost cauza unei crize, care aduse la desperare poporul țărănesc din Bucovina. Da! Sanarea numaidecât trebuia, și vinovații au și întreprins toți pașii să se mântuiască mai întâi pe ei înșiși și apoi, dacă se va putea, și pe cei nevinovați. Ei îndată s'au gândit, să angajeze fondul religionar și au și făcut un asalt asupra Înalt Prea Sfințitului părinte al nostru, a domnului arhiepiscop și mitropolit Vladimir V. de Repta.

Însă primul lor asalt s'a frânt ca de o stâncă, deoarece Excelența Sa părintele nostru, îndată la început a declarat, că nici nu voește să știe nimic de angajarea fondului în această afacere dubie, și a cerut, ca mai întâi centrala sau să între în concurs sau să lichideze, și apoi a spus, că nu se va opune, ca să se îngăduie din fond acea sumă, care va fi de nevoie ca să mântuiască țărănimea de ruina economică. Se înțelege, că această atitudine a mitropolitului a displicut foarte mult democraților, de oarece atunci porțile temniței s'ar fi deschis pentru întreaga bandă. Fl. Lupu și Aurel cavalier de Onciul au înțeles, că trebuie să saneze — mai întâi pielea lor, și apoi — centrala pe alt drum. De acolo a venit îndată și prietenia lor cea mare cu conducătorul rusneilor, *Coco Wassilko*. Cu ajutorul acestora și de bunăseamă și cu concursul deputaților cehești, au reușit pseudo-democrații să facă un atentat înfrântor la vitalitatea fondului religionar. Și chiar guvernul țării, mai cu seamă guvernorul țării *Bleyleben*, le-a stat în ajutor să prădeze fondul cu trei milioane nouă sute de mii (3,900.000) de coroane. Aceste toate s'au întâmplat peste capul mitropolitului, călcându-se în picioare dreptul său de a consimți sau nu la cheltuirea averilor fondului. Se înțelege, că s'a ales un astfel de modus vivendi, încât să se poată încunjura consimțământul arhiepiscopului. Și iată cum: Contractele pentru exploatarea pădurilor fondului religionar s'au prelungit pe zece (10) ani mai departe și prețul lemnului s'a urcat cu 1 cor. 75 bani pe metrul cubic. Din diferența născută prin urcarea prețului au să se aducă înapoi la capital cele 3,900.000 de coroane în decursul celor zece ani. *Așa s'a sanat și centrala și așa și fondul nu suferă pagubă*. Da! Așa strigă Floarea Lupu și Aurel cavalier de Onciul. Dar aceste sunt minciuni. Sanarea cen-

tralei în cazul acesta este numai lucru cu totul secundar. Lucrul de căpetenie este, că bandiții, cari au comis acele tâlhării groaznice, acum sunt scăpați de temniță pe motiv, că acum după toate nimenea n'a suferit pagubă în urma furăturilor lor: nici țărani, nici țara, nici fondul. E drept, că țărani și centrala acum n'au suferit pagubă, ceea ce dorește fiecare om de bine, pe de altă parte însă fondul în orice caz suferă o pagubă enormă, care poate chiar îi va periclita și existența.

Și iată de ce: Vre un an de zile poate că acele întreprinderi de lemne vor plăti prețul urcat cu 1 cor. 75 b. Apoi însă se vor sătura de acel preț și vor cere scăderea sa, vătându-se, că prețul lemnului a scăzut. Guvernul, va acorda o scădere. După alt an vor cere iarăși o reducere și așa tot mai departe, încât fondul se va trezi de odată cu pierderi de tot mari, așa că e posibil, că va trebui să taie și congrua preoților, ca să-și redobândească echilibrul. Dar și în cas, că nu s'ar reduce prețul lemnului, fondul totuși rămâne în pagubă, deoarece aceea diferență născută din urcarea prețului cu 1 cor. 75 b. pe metrul cubic de altcum ar fi menită să sporească averea fondului, pe când acuma curge, ca să acopere hoțiile bandiților. Așa dară numai decât se află și un păgubaș în afacerea aceasta. anume fondul, și prin urmare numai decât se cuvine, ca hoții să ajungă în pușcărie la recoarea bine meritată. Lumea se va mira, că însuși guvernul țării și-a dat toată silința, să acopere cum se poate mai bine acele furături și să dovedească guvernului central, că nici unul din bandiți nu e vinovat, ci totul a fost așa zicând o nenorocire elementară. Însă aceasta nu este lucru de mirare. Dacă Bleyleben, guvernorul țării nu s'ar fi făcut luntre și punte, să mușamalizeze toată afacerea aceasta, atunci d-șă ar fi putut să umble foarte rău, căci ușor putea să vie de sus întrebarea: „Dar bine, d-le Bleyleben, d-ta ai stat cu mâinile în sin și ochii închiși? D-ta n'ai văzut, că vreo câți-va mișei ruinează o țară întreagă?“ La aceasta nu știu, zeu, ce ar fi putut răspunde d. Bleyleben și ori de n'ar fi căpătat încă înainte de vreme „den blauen Bogen!“ Acum toate stau foarte bine. D. Bleyleben a avansat chiar ca guvernor al Moraviei în Brünn. Să-i fie de bine! Acuma pseudodemocrații strigă în gura mare, că ei au mântuit poporul țărănesc de ruină, că numai ei cu genialitatea lor financiară au putut sana criza „Centralei“. Dar după aceea, că ei au adus țara aproape la ruină prin lăcomia și prădăciunile lor, despre aceasta nu vorbesc nici măcar un cuvânt, ci patru stâlpi ai poporului țărănesc: Fl. Lupu, Aurel cavalier de Onciul, Mihail Chisanovici și Gheorghe Tofan.

În cele următoare voesc să aduc câte o iconiță a fiecăruia din acești corifei democrați și prietini ai (banilor) țărănilor.

1. Fl. Lupu. Acesta este fiu de țaran. Astăzi se laudă în gura mare cu originea sa, răcnește că și el a păscut porcii și de aceea știe, cari sunt durerile țaranului. Însă aceasta numai ca să facă reclamă, căci înainte se purta cu totul altfel. Am auzit anume dela o persoană, cu care locuia la o gazdă când era student, că Fl. Lupu se ruga cu mâinile rădicate, ca persoana respectivă să nu spună nimăruia, că el e fecior de țaran. Atunci nu-i convenia lui Fl. Lupu, ca să se cunoască originea lui, acum însă tocmai originea lui i-a servit ca cea mai bună reclamă să îmbete țărănimea cu apă rece și să o facă să creadă, că el e prieten desinteresat. Ți-ai găsit! Vulpea este blândă pe la casa omului numai până mai sunt găini de zugrumat. Așa și Fl. Lupu, măcar ce și-a umplut pe deajuns buzunările, încă n'o ia de-a sănătoasa spre pădure, căci mai este de făcut încă un geschäft gras, după care poate va fi sătul. Zic poate, căci punga sa e fără fund. Zice corespondentul „Tribunei“, că întreprinderile de lemn ale centralei trec pe seama unei societăți cu capital străin, cu numele „Bucovina“, scăpând astfel țărănimea română de o primejdie mare. Corespondentul retace aici două lucruri: întâiu nu amintește nici măcar cu un cuvânt, că pseudo-democrații în frunte cu Fl. Lupu au băgat țărănimea română în acea primejdie mare; apoi tace ca pește în borș despre faptul, că Fl. Lupu este *întâiul acționar* la societatea „Bucovina“. Așa societatea „Bucovina“ deocamdată se introduce destul de rău în lumea comercială, căci cine poate să se apropie cu încredere de așa o societate, unde Fl. Lupu joacă rolul prim? Cine va fi atât de descreșerat, să-și pue averea va banque, când aceasta peste noapte are să dispară în buzunarul lui Fl. Lupu.

broșuri voluminoase de vorbărie sforăitoare a copilului răsfățat.

Munca prin demisiunea dlui Goga din comitetul executiv al partidului național...

Sinceritatea prin articole „consequența în materie politică“ și prin felul de a fi al celor mai mulți dintre primenitori care lasă în grija dlui Bocu, sarcina răspunderii „părerilor lor libere“...

Dar acest haos de vorbărie în numele „ideilor“, în care, însă, nu vedem nici o idee și care a încurcat în așa fel noțiunile sperăm să dispară. „Adevărul e pe drum“.

Din delegații. Membrii din Ungaria ai delegațiilor se vor întruni mâine la o conferință, în care vor stabili candidaturile pentru corpul de funcționari ce-și aleg delegațiile în fiecare an.

În prima zi după Crăciun, adică în 27 dec. n. vor pleca la Viena, iar în ziua următoare se vor constitui definitiv, alegându-și de președinte, probabil, pe baronul Láng Lajos, iar de vicepreședinte pe contele Zichy Á. mareșalul curții regale.

Raportorul proiectului indemnizării va fi baronul Burian.

Prezintarea lui Auffenberg. În palatul ungar din Viena se fac mari pregătiri pentru primirea delegațiilor. Delegațiunea ungară își va începe ședințele în 28 decembrie la orele 11 a. m.

În aceeași zi își va ține primul expozeu ministrul de război contele Auffenberg. Expozeul lui Auffenberg este așteptat cu mult interes, de oarece fără îndoială în discursul său el va atinge cele mai importante chestii ale armatei. În 28 decembrie d. a. va ține ședință și subcomisia de patru unită a delegațiilor. Tot aci amintim, că în ședința de azi a senatului Georgi ministrul Landwehr-ului austriac, va răspunde contelui Latour la interpelația acestuia adresată lui în chestia subofițerilor armatei.

Căderea ambasadorului german din Viena. În cercurile diplomatice se asigură, că în curând Tschirsky, ambasadorul Germaniei la Viena, va fi rechemat dela postul său. Cauza căderii lui Tschirsky, se vorbește, ar fi, că în timpul chestiei marocane a avut atitudine incorectă și, că din cauza neglijenței lui, pe timpul tratativelor marocane între Viena și Berlin, nu a existat contactul recerut.

Scandaluri în saborul din Bosnia. De muncă serioasă nu se prea poate vorbi în sesiunea actuală a dietei din Serajevo. Nu a trecut ședință la care să nu se fi provocat scandaluri când dintr-o parte când din cealaltă în urma neconținutelor frecări dintre diferitele naționalități. Ședința de ieri nici nu s'a putut ține din cauza temerii că aderenții lui Arnautovici și ai lui Kara Mehemedovici, cari fuseseră pedepsiți la una din ședințele trecute, vor provoca din nou scandal. Președintele dietei a hotărât deci, în înțelegere cu guvernul și cu conducătorii partidelor, să înceapă încă cu ziua de azi vacanțele Crăciunului.

Ultimele zile ale împărăției Chineze. Tratatul dintre guvern și revoluționari nu se pot termina decât cu sacrificarea dinastiei imperiale chineze și odată cu aceasta a împărăției ce garantează pentru vecinicie situații drepte și nedrepte numindu-se vecinică ca și cerul.

Revoluționarii susțin cu încăpăținare punctul lor de vedere. Guvernul înțelege că nu va putea rezista revoluționarilor și că odată va trebui să se lipsească de dinastie; pentru pasul acesta însă încă nu s'a putut hotărî. El va putea fi un guvern republican, dacă se va putea împăca cu ideea aceasta, nu va putea însă continua a fi ceea ce e azi. După știrile de azi, tratativele de pace au fost întrerupte. Revoluționarii de fapt nu tratează, ci pretind, și ca să-și ajungă scopul ei au hotărât detronarea dinastiei ca fiind cea mai mare piedecă în drumul lor. Juansikkai va fi prezidentul republicei, iar Sun-Jat-Seu viceprezident.

Și de bună seamă fiind pregătit terenul, Juansikkai se va împăca mai repede cu situația de prezident al republicei decât cu situația de ministru prezident al vechiului stat Chinez mascat de constituție și conservat de dinastie.

Pentru renunțarea ce impun dinastiei, revoluționarii îi asigură un apanaj.

În adevăr Lupu în fruntea societății „Bucovina” nu e alta nimic, decât ca un țap, pus grădinar, sau ca un lup, pus să pască oile. — Actualul judecător de instrucție se ocupă cu multă dragoste de persoana și faptele lui Fl. Lupu și am nădejde, că și procurorul peste scurt își va împlini datoria și-l va pune pe Lupu la reçoarea ce i-se cuvine.

2. *Aurel cavalier de Onciul.* Acesta, cumnatul lui Fl. Lupu, este a doua figură grandioasă a pseudodemocrațiilor. Până acum a compromis în fel și formă națiunea română din ducatul Bucovina. Voiu arăta aici mai pe larg activitatea cavalerului de Onciul, căci mulți din ai noștri, cari acum, neavând încotro, s’au lăpădat de Fl. Lupu, încă tot sunt așa de naivi să creadă în cinstea cavalerului de Onciul. Corespondentul dela *Tribuna* între altele mustră prietenia cavalerului de Onciul cu rusneacul Coco Wassilko. Însă cu nedreptul. De Onciul cu bunăsamă e vrednic de prietenia lui Coco Wassilko, pentru că i-a făcut atâtea servicii, încât acest din urmă trebuie să simțască prietenie față de el. Între altele este cunoscută în lumea mare aserțiunea ramolită a cavalerului de Onciul, că Bucovina fusese odinioară aproape cu totul ruteană și apoi s’au romanisat. Cavalerul de Onciul striga aceasta în gura mare și o scria pretutindene tocmai pe timpul recensământului din anul trecut. Sate întregi, cari odinioară fuseseră curat românești și apoi se înceară în pohoiiu Galițienilor, tocmai atunci se treziră și mărturisiră originea lor românească, cerând nu numai să fie introduse la catagrafie între Români, ci și să li-se deo scolii românești, ca să învețe limba strămoșască. Ce folos! Cavalerul de Onciul a desmintit aceasta și urmarea a fost, că recensământul pe aiurea s’a repetit încă odată și locuitorii acelor sate cu sila au fost introduși în catastichul *Rusneșilor*! Așa cavalerul de Onciul prin guvernul Bleyleben, care a repetat recensământul, i-a făcut lui Coco Wassilko un serviciu nespus de mare, dobândindu-i mii și mii de suflete. Astăzi organul pseudo-democrațiilor, *Foaia Poporului* din 17 dec. 1911 nr. 55 pag. 9, îmblând cu cadelița pela nasul lui Bleyleben, care se duce ca guvernator la Brünn, zice între altele: *Sub egida dsale (Bleyleben) și recensământul din anul acesta arată o icoană relativ mai fidelă raportului naționalităților decât cum a fost aceasta în vremea trecutului.*

Eu mă mir cum lui Tofan, care este un „om cu mult bun simț și cu curate intențiuni pentru interesele neamului românesc”, după cum îndrăznește să-l numească acel corespondent dela „*Tribuna*”, nu-i creapă obrazul să scrie așa ceva, după ce știe, cea lătrat cavalerul de Onciul chiar în articolele de fond ale „*Foaiei Poporului*”, și după ce îi este cunoscut, ce a făcut apoi Bleyleben, după ce auzit vorbele vrednice de balamuc ale cavalerului de Onciul. Însă deocamdată destul despre Tofan, căci și el vine la rând, îndată ce voi sfârși cu cavalerul de Onciul și cu al treilea stâlp al nației, falnicul Chisanovici. — Deci mai departe: Alt moment de însemnătate cardinală pentru prietenia cavalerului de Onciul cu rusneacul Coco Wassilko este și cel bazat pe vechiul proverb: *O mână spală pe alta, iar amândouă obrazul.* Cavalerul de Onciul acum nu mai știe cum să-l laude pe Coco Wassilko, pentru că i-a sărit în ajutor la „*sanarea Centralei*”. Trebuie o porție mare de naivitate, ca să poți crede, că noblețea și cavalerismul l-au îndemnat pe Coco Wassilko la acest pas. Coco Wassilko nu-ți va ridica nici măcar un paiu de geaba, și deci dară nici aici n’a pus umărul degeaba. Și iată de ce: Se svonește acum pretutindenea, că și la rusneci de curând se pregătește un „*Krach*”. Acesta, se zice, că de mult a fost prevăzută de Coco Wassilko, care îndată își făcu planul să ușureze fondul cu câteva milioane spre folosul rusneșilor. El de aceea s’a întrepus acum cu atâtea căldură pentru „*sanare*” pe spatele fondului, ca la timpul său și cavalerul de Onciul să-i deo revanșă și să se întrepună și el pentru „*sanarea*” rusneșilor. Acesta este motivul adevărat al prieteniei hibride între acești doi. Dar acum să vedem ce deosebire este între „*Krach*”-ul, ce s’a întâmplat la rusneci, și „*Krach*”-ul nostru. E drept, că la rusneci se svonește acum asemenea despre deficite enorme, însă totodată se vede, că în timpul din urmă s’au înființat la ei o mulțime de instituții culturale, cari nu se pot explica altfel decât din banii înlăturați dela băncile rurale și întrebuințați pentru scopuri culturale.

La noi însă banii aceia curseră pur și simplu în buzunările fericitorilor țărănimii. Așa ca mână rusneșii vor prăda și ei poate o sumă îndoită din

fondul religionar înjghebat din dăruirile vovezilor românești spre folosul bisericii și poporului românesc. Ce mai zici d-le cavalier de Onciul?

— Foarte interesant e, cum Fl. Lupu și cavalerul de Onciul și-au împărțit rolurile politice în fața lumii. Florea Lupu joacă rolul *financiarului iscusit*, care cu interpretări mari și curajoase strânge averi pentru neamul său — sau mai corect să zicem pentru neamurile sale. Aurel cavalier de Onciul pe de altă parte joacă rolul *apărătorului harnic și desinteresat al țărănimii*, el, care a jertfit totul numai și numai pentru binele obșteșc, încât însuși a rămas sărac lipit pământului. Și în adevăr mai sunt pe la noi oameni atât de naivi, încât o cred aceasta! Nu, de o mie de ori nu! Ci și Aurel cavalier de Onciul de bunăsamă, că a avut și el un câștig bun la „*geschäfturile*” lui Florea Lupu, căci de altcum de unde să fi cheltuit el zeci și zeci de mii de coroane cu agitația pentru alegerea sa ca deputat de cameră în districtul Humorului? Unii spun, că Florea Lupu i-a dat banii aceia. Însă aceasta nu o va crede nimene, care-l cunoaște bine pe Florea Lupu cel extrem de sărgit și lacom. Doar Titus cavalier de Onciul e tot așa cumnat cu Florea Lupu, ca și Aurel cavalier de Onciul, căci amândoi aceștia sunt frați buni, și totuși Florea Lupu l-a înșelat așa de frumuse pe Titus, încât și-e numai de-adragul să privești, și iată cum: Când Florea Lupu avea să cumpere moara cea vestită pe cheltuiala „*Centralei*”, l-a pus pe Titus să mijlocească cumpărătura, făgăduindu-i 10.000 sau 12.000 de coroane ca provizie. Titus a mijlocit cumpărarea și pe urmă a cerut provizia, însă, ce să vezi, Florea Lupu o dată cu capul n’a voit să i-o deo. Titus l-a pârțit la judecatorie, și acolo Florea Lupu a jurat, că nu-și aduce aminte, să-i fi făgăduit lui Titus o provizie de 10.000—12.000 de coroane! Se vede, că suma aceasta atât de considerabilă pentru Fl. Lupu este așa o bagatelă, încât foarte ușor poate să uite de dânsa.

Acum dacă Fl. Lupu n’a voit în ruștul capului să plătească acei bani lui Titus, ba chiar a și jurat numai ca să nu-i plătească, atunci cum se poate, ca el să fi cheltuit sume uriașe, ca să-l scoată în parlament pe celalalt cumnat al său, Aurel cav. de Onciul? Cine-o crede aceasta? Ergo nu rămâne alta, decât să concludem de aici, că Aurel cav. de Onciul asemenea are bani, dar bani din gros, cari și i-a putut câștiga numai ca participant clandestin la „*Geschäfturile*” lui Florea Lupu. De aceasta nu poate încăpe nici o îndoială, și mă mir, că acel corespondent înțelept dela „*Tribuna*” încă n’a venit la ideea aceasta care de sine și se impune. Numai și-i mai mare ciuda, când vezi, cu câtă făfărie corespondentul „*Tribunei*” în P. S. se scuză, că nu voiește să-i facă morală cavalerului de Onciul. Și nici nu e de nevoie să-i facă morală, căci morala de așa un om nu se poate lipi.

3. *Mihai Chisanovici.* Acesta este un învățător, pe cât de semicult, pe atât de guraliv și impertinent; aceste două însușiri din urmă l-au făcut apt, ca și el să fie unul din cei patru stâlpi mențiți pentru fericirea poporului țărănesc. El acum de mult se purta mereu cu gândul și dorul după o deputăție în parlament sau cel puțin în dieta țării. Spre a-și împlini pofța până acum în adevăr s’a purtat ca un cameleon politic. Așa a fost odată anticreștin și anticlerical, dar n’a reușit; apoi s’a făcut creștin-social și iarăș de giaba; deci s’a pupat în bot cu jidanul *Straucher*, ca să ajungă membru în consiliul comunal din Cernăuți, dar nici cu dragostea aceasta n’a isbutit. În fine, venind timpul alegerilor în dieta țării, s’a servit de următorul truc și a reușit! După legea cea nouă electorală pentru dieta țării din Bucovina anume s’au creiat și două curii preotești, una românească și una rusească, și acestea au să aleagă un preot ca reprezentant pentru dieta țării.

Pe vremea aceea își anunțase candidatura în districtul Siretelui păr. Sandru, actualul paroh la s. Parascheva în Cernăuți. Îndată și Chisanovici își anunță tot acolo contracandidatura. El făcu în district felurite experimente, ca să vadă, cum îi va merge la alegere, și se incredință, că Sandru este un candidat mult prea puternic, încât să-l poată doborî cu una cu două. Deci dară Sandru trebuia delăturat cu orice preț! Și iată cum s’a făcut aceasta: Preotimea românească s’a întrunit câteva săptămâni înainte de alegeri într’o adunare prealabilă, în care cu majoritate covârșitoare a proclamat pentru dietă candidatura părintelui dr. *Ipolit Tarnavski*. De păr. Sandru la acea adunare nu era

nici vorbă. Nu mult după aceea, iată că vine la fiecare preot un apel tipărit și iscălit de cavalerul de Onciul, în care se proclamă candidatura părintelui Sandru pentru curia preotească „din interese superioare ale neamului”, făgăduindu-se totodată, că sântia sa va fi luat și ca membru suplinitor în comitetul țării. Păr. Sandru, care de altcum era ținut de om cuminte și avea vază mare în cler, nu știu ce i-a fost de cap, că a crezut acestei curse infame, a trimis și el apeluri la preoțime, susținându-și candidatura în curia preotească, și și-a retras candidatura din districtul Siretelui. Urmarea a fost, că vrednicul Chisanovici a rămas stăpân pe situație în districtul Siretelui, iar Sandru a rămas un european pe veci blamat înaintea întregului cler. Căci îndată ce cavalerul de Onciul a proclamat candidatura lui Sandru pentru curia preotească, toți preoții ca un bărbat s’au ridicat și au votat unanim pentru păr. Tarnavski, deși înainte nu erau absolut cu toții mulțumiți cu candidatura părintelui Tarnavski și chiar proclamară cu oarecare minoritate considerabilă și candidaturile părinților *Zaharie Voronca* și *Dimitrie Burac*. Așa ajuns Chisanovici în dieta țării prin slăbiciunea — să nu-i zic mai rău — părintelui Sandru. De altcum Chisanovici este un subiect destul de suspect. Nu voesc să vorbesc aici despre procesul ce-l avuse odinioară, petru că a încercat să-și coregă norocul, când juca hazard în cărți, ci trec îndată la al patrulea stâlp al nației, care este:

4. *Gheorghe Tofan.* Acesta este de natură foarte îngâmfată.

Este ca un păun, cu pene foarte frumoase, însă cu glas și picioare foarte urite. Și iată de ce cu picioare urite: El a studiat filozofia și din mila bătrânului profesor Sbiera a făcut o parte de examen. Ceealaltă parte n’a făcut-o și nici nu îndrăznește să se mai supue examenului, de aceea astăzi este „*provisorischer Hauptlehrer*” la pedagogiu în Cernăuți și eu cred, că el va și rămânea în veci „*provisorisch*”. De altcum Tofan la noi este în literatură ceea ce Fl. Lupu este în politică. Actual redigiază organul democrațiilor „*Foaia Poporului*” și totodată și revistele „*Școala*” și „*Junimea literară*”.

Cea dintâiu dintre cele două din urmă, este foarte slab și ușuratic redactată, și deși primește un sprijin dela dieta țării, totuși apare nespuns de neregulat.

„*Junimea literară*” își luase odinioară un avânt foarte frumos, mai cu seamă cât era la ea spiritul regens, profesorul gimnazial și docentul universitar dr. *Iancu Nistor*. Dar împedecat fiind aceasta prin studiile sale și călătoriile științifice, „*Junimea literară*” încăpu cu totul în labele lui Gheorghe Tofan și se făcu o revistă *eminent democratică*.

Acuma nimenea, care nu aparține partidului democrat al lui Fl. Lupu și Aurel cav. de Onciul nu poate îndrăzni să se prezente cu un articol fie beletristic sau științific, la redacția „*Junimea literară*”, căci și așa este a limine respins. Dacă incurge la redacție vre-un volum sau o broșură, atunci aceasta este foarte bine primită, dacă are ca autor pe un partisan al democrațiilor. La din contră sau se foarfecă, sau se amintește numai pe fugă ca de haram, sau se trece total cu vederea.

De altcum și Gheorghe Tofan a avut mai multe peripeții în opiniunile sale.

Așa era o vreme, când el nu se sfia să-l batjocurească pe profesorul Iorga în revista „*Școala*”, se înțelege, fără să iscălească, iar acum îl laudă în „*Foaia Poporului*” și „*Junimea literară*” într’un număr anume închinat dlui Iorga. Corespondentul *Tribunei* se leagă de cei trei doctori în teologie, cari au avut o controversă cu d. Iorga, pe motiv că ei au interpretat fals cuvântul „*democrat*”, întrebuințat de d. Iorga, și anume petru că ei au făcut-o aceasta pur și simplu din ură față de partidul democrațiilor. Aserțiunea aceasta a corespondentului *Tribunei* este cu totul ridiculă. Se vede că el n’a înțeles de loc controversa celor trei teologi cu dl Iorga, o controversă, care este pur academică și n’are nici în clin nici în mână ceva comun cu partidul democrațiilor sau poate chiar cu „*Geschäfturile*” de lemne. La locul acesta voi să atrag atenția d-lui Iorga la altăceva: Așa cum *Cernăianu* dela *România creștină* a încercat să-i tragă pe sfoară pe teologii din Bucovina, și așa cum a reușit el față de unii, întocmai așa și Gheorghe Tofan încearcă acum să-l tragă pe sfoară pe d. Iorga și mă tem foarte să nu-i succedă. De

aceea Domnul Iorga cu cea mai mare atenție să privească la degetele lui Gheorghe Tofan, căci foarte ușor poate să cadă în cursa acestui om vicelan, care astăzi îl laudă cu aceeași limbă, cu care odată l-a batjocurit.

Am ajuns la fine cu scrisoarea mea de astăzi, provocată de corespondentul „Tribunei”. Mai am de adaus numai puține cuvinte. Gheorghe Tofan, îndată ce va citi scrisoarea aceasta, de bună samă că va striga cu gura maro în „Foia Poporului”: *Mișel, care împuşcă din tuși! Să iscălească articolul! Etc. etc. etc.* — Ba ți-i pune pofta în cui, dle Tofan! E tot una cum mă chiamă! Dacă ai ce răspunde, apoi răspunde în merite și nu te lega de persoană. Eu cunosc prea bine metoda voastră, cum vă purtați față de cei ce îndrăznesc să scrie adevărul despre voi. Insuși cavalerul de Onciul nu s'a sfiit să se exprime față de d. V. Osvadă, că are trei arme, și anume: *Terror! — Terror! — Terror!* De aceleași arme te servești și dta, dle Tofan, ca un învățacel vrednic al dascălului dtale, cavalerului de Onciul, care a mai făcut dlui V. Osvadă încă și interesanta mărturisire, că toate articolele, cari le-a scris dsa sunt *minciuni!* Cavalerul de Onciul nu s'a sfiit s'o mărturisescă aceasta înaintea mai multor martori, cari erau de față la întâlnirea d-sale cu d. V. Osvadă, așadară nu poate să o tăgăduiască acum. Iar dta, d-le Tofan, dacă ai primit cu atâta ușurință dela dascălul dtale doctrina *terrorismului*, de ce să nu fi primit dela el și *doctrina minciunii?* În fine cavalerul de Onciul poate scrie la minciuni cât voește, căci ca deputat în parlament este imun și prin urmare judecătoria nici măcar pentru minciuni nu-l poate trage la răspundere. De aceea nu-l sfătuesc pe nimene să iasă cu numele în fața cavalerului de Onciul, dacă nu voiește, ca momentan să fie făcut mai negru decât tăciunele și mai lepădat decât un hoit.

Deocamdată atâta, de altădată mai multe!

Cornelius a Lapide.

Pentru d. S. Bocu

redactorșef al „Tribunei zilelor lui Mangra”

Ai afirmat că te-am calomniat, că nu ți-am dat „reparație cavalească” etc.

Am dovedit că ai mințit și te-am provocat să-mi trimiți martorii ori să publici în „Tribuna zilelor lui Mangra” acele „acuze” ale mele, cari te-ar fi putut ofensa. Răspunsul d-tale a fost o vădicăreală vrednică de mila mea și a oricărui om care te știe, cine ești. Văzându-te sfărâmat, văzându-te cum te umilești și cum, în loc să-mi trimiți martorii, fuși, i-am dat grație brelului d-tale cap de premenitor. D-ta, dle Bocu, în loc să taci, începi jocul frivol, dela început. Mă numești „calomniator” și crezi că prin aceasta poți spăla toată lașitatea și toată lipsa de simț cavalelesc, pe care ai manifestat-o în campania de murdării scrisă, din cauza variației, de data aceasta, nu anonim, ci iscălită de d-ta, în contra mea. Mă plictisește să încep dela început harța cu un oșelit de talia d-tale. Te compătinesc. Voi reveni însă la timpul potrivit. Până atunci mai tremură dle redactorșef, căci nu uita, că de prânzit poți prânzi cu minciuna, dar să cizezi nu vei putea.

Dr. Alex. Vaida.

A apărut:

„ȘTII ROMÂNEȘTE?”

de Ion Gorun.

Acest volum, foarte folositor tuturor, costa 1 cor. 35 fl. La comanda dela 5 exemplare în sus se va socoti numai 1 cor. de exemplar; librăriilor se trimite și în comision. Cererile să se adreseze autorului, București, Calea Victoriei 107.

Scrisoare din Berlin

Originea darurilor de Crăciun.

O pădure de brădușceni, aduși de cine știe unde, au schimbat pentru câteva zile fața posomorâtă, a Berlinului.

Ei sunt destinați pentru pomul de Crăciun, pentru senina festivitate a copiilor, în fantazia căroră prinde aripi, cu cât se apropie mai mult ajunul, întreaga lume de povești, fie cetită în cărți sau fie auzită de pe buzele unei bunici gureșe. În seri târzii și întunecoase de iarnă, prin vârtejul fulgilor învățiti în blăni, din casă se mai zărește doar vârful nasului și picul alb al unei bărbi cioplită ca din stâncă, plecați sub povara pachetelor și a sacului, cu toiagul în mână, din oraș în oraș, din sat în sat, măsură cu pași trâmurați drumurile acoperite de omăt acești legendari moșnegi: *Ruprecht, Martin, Micolaus* sau altă figură pe care copiii obicinuesc s'o creadă de trimisul lui Christos, de solul unei fericite epoci de joc, de petreceri, de veselie.

Ei știu, că dacă se vor purta bine, cei dela sat vor primi nuci și mere învălitate în șic, iar cei dela oraș — jucării și și unii și alții fiind răi și supărând pe părinți — nu mai vine sf. Niculae...

Sunt visuri frumoase, prin cari am trecut cu toții și n'aș putea nega, că câte un crâmpei de amintire ne fură și nouă, a căror visuri s'au prefăcut de mult în fum și ceață vântată, de pe colțul genelor o lacrimă, iar din adâncul sufletului un duios suspin, transportându-ne pentru o singură seară sfântă, pe țărmuri străine, în lumea armonioasă a basmului...

Și nici pentru copii, mai cu seamă la orașe credința aceasta de o naivitate divină, nu ține prea mulți ani.

Copii, ceva mai deștepti, vor observa deja, peste puțin timp, că sub masca lui Ruprecht, sau sub barba bătrânului Nicolaus, se ascunde vre-un unchiu hazliu sau chiar vre-o mătușică. Iar dimpreună cu cunoașterea secretului, oare nu se spulberă și un stol brillant de cantilene, cari constituiesc tocmai poezia vieții.

Sper să nu plictisesc pe iubiiții noștri cititori, dacă voi arăta pe scurt, care-i originea darurilor de Crăciun aici în Germania, la Nemți, dela cari am primit apoi și noi probabil indirect obiceiul *bradului*. În vremuri vechi, când prin codrii seculari de pe lângă Dunăre și Rin, nu se pomezeau încă creștini, strămoșii locuitorilor de azi, adevă străvechii germani, aranjau pe la începutul lui noemvrie, mari festivități. Se serba anume începutul iernii. De bucurie, că pământul a rodit cu imbelșugare și că turmele s'au întors acasă dela munte grase, se făceau mari ospete, la cari nu era cruțată nici carnea de cal, de porc și de găscă, dar nu erau uități nici zeii, ocrotitorii zei. În onoarea lor se făceau diferite mascări și travestiri și cu ocaziunea acestor sărbări, ieșe la iveală și prototipul unui Marthin, Ruprecht și Nicolaus, adevă figurile legendare de azi din poveștile de Crăciun ale copiilor. Se mai aduceau anume la festivitate mesteacăni din pădure, cari erau considerați ca locuințe ale spiritelor bune și se cinsteau reciproc unii pe alții cu ramuri de mesteacăni. Obiceiul vechi păgănesc n'a putut fi înlăturat îndată de creștinism; el îl schimba însă sub o altă formă imprugnându-i caracterul său și astfel din păgănu Martin etc. răsăriră pe rând sf. Martin, sf. Ruprecht și sf. Nicolaus. Câteva feluri din prăjiturile cele mai cunoscute, cari se dăruiesc și se consumă aici și azi în mare măsură la Crăciun, își trag originea, iarăș din vremuri străvechi. Turtele acestea, cari au forme de cerbi sau de mistreți sau de cai, ne aduc foarte limpede aminte de animalele de jertfă de odinioară ale germanilor. Când dimpreună cu creștinismul se răspândi în Germania și cultura romană, diferitele obiceiuri romane veniră și ele încet și pe rând în țară. Astfel veni din Sud datina, ca să se serbeze sărbătoarea începutului anului.

În Roma, începutul anului se făcea prin festivități deosebite, prin felicitarea ofic anților și persoanelor mai însemnate și prin o mulțime de daruri ce se dădeau. Comunitățile creștine germane primiră și ele datina aceasta.

În decursul evului mediu domnea pretutindeni mare neînțelegere, deoarece Anul-nou nu se serba în tot locul în una și aceeași zi. Astfel fu stabilită din partea unora, ca început al anului, ziua de 1 martie, până când alții îl începeau numai la 25

martie, adevă cu ziua *Bunevestiri*. Prin urmare existau *ani ai Mariei, ani pascali*, etc. În Germania însă, ca început al anului era mai cunoscută și mai răspândită, ziua de 25 decemvrie, adevă ziua Nașterii Domnului. Abia în secolul al 15 și 16-lea, fu mutat, dupăcum este și azi, începutul anului, la 1 ianuarie. Așa s'a întâmplat, timp foarte îndelung în Germania, chiar secole de-arândul, că Crăciunul cu serviciul lui divin, cu piesele sale dramatice religioase și cu expozițiile sale de iesle și Anul-nou cu felicitările și cadourile sale, au căzut în una și aceeași zi. Dimpreună cu datina cea nouă se înmulțiră și festivitățile, cari se începeau la Crăciun și e foarte natural, că cele mai multe distracții populare fură hotărâte pentru ziua de 25 decemvrie. Acum apărură figurile lui Martin, Ruprecht și Nicolaus; pofta de daruri creșcu tot mai mult și darurile de Anul-nou fură înlocuite cu darurile de Crăciun.

Predarea darurilor nu era legată de anumite forme uzuale. Stăpânul simplu îl preda servitorilor; apoi amicii, cunoscuții și rudele, își trimeteau reciproc unii la alții. Într'un chip original s'au mai păstrat, sub numirea de *Iulklapp*, trimiterile de daruri în provinciile de mai la nord, adevă în Pommern și în Mecklenburg. Aici cadourile erau învălitate într'o mulțime de învălișe, iar singuraticile pachete dimpreună cu numele adresatului, erau aruncate prin fereastră, în cameră.

Pentru copii erau rezervate așa numitele „Christbörde”, cari în cât privește conținutul lor, erau tot atât de variate ca și astăzi. Păpuși de tot felul, case pentru păpuși, soldați și animale, erau trimise în toată lumea din orașele industriale Augsburg și Nürnberg, orașe cari și în zilele noastre sunt cele mai celebre în ramul acesta de jucării. În alte locuri copiii primeau cadourile de Crăciun, nu acasă, ci la biserică cu ocazia serviciului divin. Din aceste mascări de Crăciun, s'a dezvoltat în diferite orașe mai mici, obiceiul, care în unele părți mai există și azi, ca copii cântând sau mai bine zis colindând, să umble din casă în casă și s'adune daruri, cari constau mai cu seamă din prăjituri, din nuci și din mere.

Și deoarece la băeții bogăți, aceste „Christbörde” nu mai erau suficiente, de-a cuprinde toate cadourile, ele erau puse pe o masă. Obiceiul cu masa, fu imitat foarte repede. Locul opaițelor și-al gazornitelor ce fumegau, fu ocupat cu timpul de lumânări și astfel la lumina lor, se făcea împărțirea cadourilor. Mai târziu pe masa copiilor fură așezate și darurile pentru cei mai mari și în chipul asta se dezvoltă tot mai departe, până la luminosul „pom” de Crăciun, care a devenit pentru germani în special, simbolul celei mai frumoase festivități familiare din întreg anul!

Coresp.

Călugărul

Călugărul neibitor de adevăr, al cărui duh rău a produs aici la noi din cel mai întunecat colț al Fanarului din Byzanț, care a umplut o broșură întrecută cu minciuni și pervertiri prăpăstioase, din nou se lapădă de adevăr, când susține, că n'a știut nimic de articolul „Ștefan Tisza” înainte de apariția ucluia. Adevărul este însă acela, pe care l-am susținut eu în articolul meu „Incerări de deplasare”.

Aserțiunea mea se adevărește indirect și prin scrisoarea răposatului Ioan Russu Șirianu din 12 martie 1901, în care îmi scria: „Tu știi însă că eu nu sunt stăpân absolut nici peste redacție, nici peste administrație, ci toate le rezolvăm în înțelegere cu Romul și Mangra”. Cum s'ar fi putut deci, ca în 1903 în „Tribuna Poporului” să se jurișeze un articol de așa importanță fără știrea stăpânului Romul Ciorogariu?

Călugărul are însă cîtezanța, (ca să nu folosesc alt termen mai congruent faptei sale), ca să facă de minciună pe răposatul Ioan Russu Șirianu, susținând așa indirect, că acesta în scrisoarea adresată mie nu ar fi spus adevărul, ci: „Fie iertatul Russu s'a scuzat în o afacere cu mine și Mangra. Atâta e tot”.

Așa, cucernice? „Atâta e tot?” Dar cum poți să afirmi minciuna aceasta, când toată lumea din

Arad știe, că Prea Cucernicia Tu ai fost și ești și astăzi adevăratul stăpân duhovnicesc al „Tribunei zilelor lui Mangra?” Cum nu te sfiesti să faci de minciună pe răposatul Russu Șirianu, care ți-a făcut atâtea servicii, pentru cari apoi Cucernicia Tu l-ai răsplătit în chipul cel mai byzantin?

Or adevărul scrisorii răposatului Russu se întărește și prin faptul, că după ce te-am rugat pe Cucernicia Ta, s'a făcut ceea ce cerusem de la fieiertatul Russu.

Aud de altfel, că cucernicul cu candid suflet ar zvonii prin Arad, că nici nu crede în existența scrisorii, la care eu m'am provocat. Scrisoarea aceasta este la mine și o poate vedea oricine ar dori s'o vadă, chiar și Cucernicia Sa părintele Ciorogariu. In caz de lipsă o pot publica întregă și bucuros o pun la dispoziția oricărui juriu de experți, ca să constate veritabilitatea ei.

In schimb aș avea însă și eu o modestă dorință. Să facă bine Cucernicia Sa cu dulce graiu, prelatul bisericesc neprihănit, omul cinstit, care se spovedește șieși, să publice și d-sa scrisoarea amicului său Mangra, pe care acesta i-a scris-o după săvârșirea tradării și despre care trădătorul amintește în scrisoarea adresată „stimatului domn” Bocu tot după comiterea tradării. Domnului Bocu de altfel toată românimea îi poate fi mulțumitoare pentru publicarea acestei scrisori, care într'adevăr este „o dovadă pozitivă” despre aceea, că stăpânii și șefredactorul „Tribunei” se aflau în corespondență cu părintele Mangra și după săvârșirea tradării din partea acestuia.

Și ca cele două minciunițe ale Cucerniciei Sale din articolul său de azi să nu rămână cu păreche, Cucernicia Sa mai adaugă a treia minciună zicând, că eu am crescut în casa fieiertatului Iosif Goldiș. Ori toți contemporanii mei știu, că un singur an, când ieram în clasa a IV-a normală, am locuit într-o casă cu răposatul Iosif Goldiș, dar nici atunci nu la dânsul, ci în gazdă la o văduvă bătrână, în ceilalți 8 ani, cât am mai fost la școală în Arad, niciodată nu am locuit într-o casă cu Iosif Goldiș. Este adevărat, că l-am iubit și stimat pe fostul meu profesor Iosif Goldiș, îi păstrez și astăzi pioasă aducere aminte. Nu mi-a fost „unchiu”, dar am fost înrudit mai de departe cu dânsul și-i ziceam: „unchiule”.

Toate lucrurile acestea n'au nici o importanță pentru public. Cucernicia Sa a, crezut însă de bine să spună și în afacerea aceasta o minciuniță și m'a silit astfel să-i desvălesc și cu prilejul acesta oroarea sa față de — adevăr.

Cucernicia Sa să fie însă sănătos, ca să poată isprăvi cu cinste monografia institutului său, la care este director și care institut împlinește în 1912 o sută de ani dela întemeierea sa. Sunt convins, că hărnicia și erudiția Cucerniciei Sale ne va îmbogăți literatura cu un op mult superior celui scris în anul acesta despre seminarul Andreian din Sibiu de colegul său părintele dr. Eusebiu Roșca, care, știm bine din scrisese „Tribunei”, asemenea membrilor din comitetul național se răboiește rău cu gramatica românească.

Ori crede Cucernicia Sa, că și monografia aceasta comitetul național are s'o scrie?

Aud?

Vasile Goldiș

Dr. ȘTEFAN TAMAȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer El'z. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. s.

Litere - Arte - Științe

Carte românească din Basarabia

„Calendarul moldovenesc pe a. 1912 (Visect)“

Din fundul Basarabiei — nu anexată de rușii — ci răpită cum s'a obișnuit a se zice, din mijlocul codrilor nesfârșiți, cari încunună acest ținut al românilor, din orașul Chișineu, dela care, valuri-valuri au curs lacrimile moldovenilor în cursul unui secol de ani, împletit cu suferință, năcaz și înăbușire a oricărei speranțe de zile mai bune, — de acolo, ni vine o carte moldovenească, astăzi când se împlinesc o sută de ani dela răpirea Basarabiei, ca un porumbel răzleț și sfios, scăpat cu vieață, ca prin minune, de ghiarele uliului atot sfâșiator.

Prin ea vorbesc cele două milioane de suflete de români, prin ea glăsuște secolul care se va încheia în vara anului viitor, prin ea caută a se rupe valul negru care a căzut de mult pe ochii fraților noștri de peste Prut.

Căci s'au scuturat acești o sută de ani ca frunzele unui pom, sau mai bine: s'au pierdut în negura vremurilor apuse, aducând și ducând cu ei fel de fel de suferinți, — dar niciodată cartea românească.

Inzadar sunt codrii de cântat, înzadar apune și răsare soarele în fața frumuseților naturii cu care este înzestrată Basarabia, înzadar dureri și chinuri, — căci ele n'au fost lăsate să fie arătate și în scrisul românesc.

S'au ferit de el, rușii, ca de urgia cernului. Cu toate acestea, țărănul, pe deoparte, a rămas același.

E lege stabilită: popoarele subjgate altora, au o armă cu care se pot apăra de acestea oricând: cultura națională. Ea este manifestarea acesteia, ea cuprinde milioane de suflete într'unul singur: sufletul național. Acest suflet trăiește prin ea; și această cultură trăiește prin el.

Așa s'a întâmplat cu popoarele subjgate altora, cari n'au pierit oricâte lovituri au primit.

O probă destul de evidentă ni dau ardelenii. Dar în Basarabia lucrurile au stat cu totul altfel: ba, cultura, n'a pătruns de fel. Ba mai mult: ce li mai rămăsese, basarabenilor, dinainte de răpire, a fost distrusă.

D. Zamfir C. Arbore, bătrânul basarabeian, ni citește din Durmosowo următoarele:

„Cărțile bisericești, vechi, au fost adunate cu miile de prin biserici, pentru a servi în curgere de 7 ani de zile, la încălzirea odăilor mitropoliei din Chișineu”.

N'a pătruns nu că nu ar fi putut; ci a fost oprită. N'a pătruns, nu că Basarabia n'a avut nici un scriitor, ci operele lor au rămas străine aceluia din mijlocul cărora se ridicase. Așa s'a întâmplat cu operele scriitorilor basarabeni despre cari va fi vorba mai pe larg într-o lucrare care va apărea în curând, închinată memoriei lor, unde le vom face biografia și analiza operelor lor: Antioh Contemir. C. Stamati, I. Sârbu, A. Donici, A. Russo, Zamfir C. Arbore și Dumitru C. Moruzi.

„Cartea românească e înlăturată cu desăvârșire — a fost strigătul fraților de peste Prut.

Ziarele iarăș au lipsit; afară de Basarabia — 1906, Moldoveanul „oportunist”, Vieața Basarabiei — nu mai ne aducem aminte de altele.

Boerii au părăsit cu totul neamul lor, mergând acolo să susție că nu trebuiesc școli românești, de oarece nu există neam românesc: Krupenschi.

Un fruntaș student al universității din Iași, care călătorise prin Basarabia, aducea trista veste că studenții basarabeni, ei înșiși, nu știau, că la Iași există universitate.

Recapitulând: o lipsă completă de cunoștință a neamului nostru, o înstrăinare cum nu se poate închipui, și-o mergere grăbită spre rusificare.

Pare că cele mai triste și grele zile pe care le trăește un popor subjgat — basarabeni sunt.

Pe câți nu-i înfioară numai când gândesc la acest ținut al nostru — așa de mult sunt înstrăinații!

Bătrâna Basarabie, vitejii dela Orheiu și dela Soroca, sunt învăluiți în mintea noastră într'o

pânză neagră și plină de groază, de care te înspăimântă și fugi.

Instrăinații ei de către guvernul rusesc, înstrăinații și dați uitării și de noi.

Așa îi găsește zilele de doliu național din luna Maiu 26, 1912, când se vor împlini o sută de ani de când au fost deslipiți de sânul României.

Și în așa împrejurări apare Calendarul Moldovenesc pe anul 1912 (visect) tipărit la Kișinău.

El astupă cel mai mare gol care se simțea în vieața românilor din Basarabia — și mai ales cu ocazia aceasta.

A trebuit, ca să poată vedea lumina zilei, să apară cu caracter rusesc, cu litere rusești, însă în limba moldovenească — cum o obișnuiesc a zice.

El se va ceta ușor printre țărânii moldoveni, fiind plin de învățături pentru fiecare lună în parte, cu date mai însemnate din vieața poporului rusesc, cu numerația anilor dela nașterea lui Christos, dela întemeierea neamului Românesc, dela venirea împăratului Traian pe plaiurile noastre, etc.

O copilă îmbrăcată cu costum național, cu o oală 'n mână, cu grebla la spinare, pe o vale, — înfățișează coperta acestui calendar.

Iar imediat după ea, prima pagină, un român bine făcut, cu o expresie veselă, îmbrăcat într'un costum țărănesc, rezemat de-o ciutură, cu ciinele lângă el — deschide această Evanghelie a fraților de peste Prut.

Calendarul este întocmit de harnicul și neobositul luptător. C. V. Popescu, care a mai dat la lumină încă două cărți în „limba moldovenească” și anume: „Carte moldovenească”, (întocmită cu ilustrații). Ea „coprinde articole de știință, învățături cuvincioase, pilde pentru oameni, versuri, cântece, anecdote (glume), povești, legende și alt. Preț 50 de copeici.” Asemeni a mai seos: „Povestea lui Stan pătitul și povestea unui om leneș, comice, de Ion Creangă.” Preț 8 copeici.

Calendarul de care vorbim, îl putem împărți în trei părți: partea literară, partea istorică și partea informativă. Ne vom opri asupra fiecărei părți, făcând-o cunoscută și cetitorilor, de oare ce, această carte din Basarabia, are o atât de mare importanță, în cât condeiul n'o poate arăta.

I.

Calendarul se deschide cu aceste cuvinte:

Cu Anul Nou!

„Anul nou ce vine să aducă noroc la cei năcăjiți (lumină la cei întunecați, dreptate la cei nedreptați, gânduri bune la cei mari, mila la săraci dela cei bogăți, sănătate la toată lumea, spor și Doamne-ajută la întreg neamul moldovenesc!”

După aceste rânduri pline de însuflețire și de nădejde în viitor, tot acel care întocmește calendarul, se adresează cetitorilor:

Oameni buni!

„Mulți dintre feciori și rudele d-voastră au învățat în școli mai de seamă, dar puțini-s acei ce s'au, gândit să vă lumineze cu câte ceva din învățăturile lor. Ba or fi mulți cari-și uită obârșia și neamurile, — nu căși mai bat capul să vă folosească cu ceva din cartea lor.”

Dar vrednicul Basarabeian nu uită ca să amintească de ce suferă omul atâtea:

„Multe mai trage omul în vieața lui și de multe ori le trage pentru că nu știe. De aceea s'au făcut școli, ca omul să-și lumineze mintea, să priceapă ce-i rău și să știe cum să trăiască mai omenește. Cartea și școlile nu trebuiesc numai slujbașilor, ci la tot omul; fie el ce ar fi.”

Nu uită să amintească țărănilor, că și cărțile sunt de două feluri: bune și rele. Cele rele sunt „ca oamenii, care pe din față te iau cu vorbe bune, iar din ascuns te otrăvesc.”

Ca să pun în mâinile moldovenilor o carte bună, folositoare și înțeleasă de toți, am scos calendarul acesta.”

Partea literară este întocmită, mai mult de reproducere.

Se dă Cântecul plugarilor:

Haidem, frați țărani români,
Ca să fim și noi stăpâni,
Pe munca ce-agonisim,
Frați ca frați să ne iubim,
Să strigăm de mii de ori:
Trageți hora muncitori!
Să fim toți într-o gândire,
Intr'un cuget și-o simțire,
Cu voință și tărie,
Vom scăpa de sărăcie,
Mână 'n mână să strigăm:
Trageți hora frați cu frați!

Și ca încheiere:

Și la sunetul cântării:
Trageți hora, talpa țării!

La pagina 39 se reproduce cunoscutul cântec:
„Inimioara mea“.

Nu se uită a nu se da proverbe.

Sub titlul caracteristic: *Povestea celuia se dau câteva înțelepciuni ale poporului:*

— Cine n'a gustat amarul, nu știe ce e zăharul.

— La p. 44 sub un desen, se dă un cântec popular, *Colinda de Crăciun*, asemănător cu „Florile dalbe“, (Culeasă din ținutul Orheului).

Variantă cu „Florile dalbe“, cântecul se deosebește de celalalt, pe de-o parte și prin concepție, dar mai ales prin formă.

Cântecul nostru spune:

Sculați, sculați, boieri mari,
Florile dalbe,
Că vă vin colindători, etc.
Noaptea pe la cântători... etc...
Florile dalbe.

Al fraților de peste Prut se schimbă dela început:

Sculați, sculați, boeri mari,
Florile dalbe!
Și sculați și slugile, etc...
Să deschidă porțile,
Porțile, porțile,
Că vă vin colindători,
Nu vă vin nice cu'n rău,
Va adus pe Dumnezeu,
Mititel și frumușel,
Cu scutic de oșinic*)
Fașă dalbă de mătăasă,
Cu chichia de bumbac,
Bătută cu diamant,
Dar și 'n vârful chichiutei,
Este-o peatră nestimată,
De cuprinde țara toată,
Rusalimul — o bucată,
Târgradul jumătate!

Am reproduc-o în întregime, căci cât se pare are o oarecare valoare mai ales cum noi, nu cunoaștem de fel Folclorul Basarabean, deoarece, culegătorii, nu prea s'au învrednicit a trece Prutul.

Prin publicarea acestei colinde, se va mai aminti și țăranului să nu-și uite de ce e românesc, să nu desprețuiască ce este al lui.

La p. 48 se reproduce cunoscuta *Horă românească*, a lui N. Nicolescu, probabil, cunoscutul poet de origine transilvănean, care căuta să-și ascundă originea aceea ce a rămas o enigmă. — G. Bogdan Duică în: *Bibl. scriitorilor români: N. Nicolescu, V. Cîrlova și C. Stamati.*

Această reproducere este nimerită pentru Calendar cu versuri ca acestea la sfârșit:

S'arătăm lumea, să vază,
Că'n cer steaua ne stă sus,
Și în veci n'are să cază
N'o să plece spre apus!...

Sau:

S'arătăm la lumea toată
Că românul n'a perit, etc...

Mai departe, la p. 55 se dă *Moșnegii la foc* a d-lui P. Dulfu.

Nu lipsește nici *La despărțire cu țara* p. 61:

Scumpă țară și frumoasă,
O, Moldova, țara mea!
Cine pleacă și te lasă
E pătruns de jale grea.

*) Oșinică — catifea („barhotă“). Nota Alcătuit. Calendarului.

La p. 69: „Sfânta muncă“, poezie.

Aproape de sfârșitul Calendarului, o poveste: *Averea mamelor*. În ea nu găsim nici o particularitate a ținutului basarabean. E curios cum se lămurește pentru știință că rău înseamnă „apă curgătoare“.

Ghicituri (Cimilituri) și în sfârșit, partea literară se încheie cu anecdote (glume).

Pe lângă cele din popor, nu se uită o anecdotă neîntrecută a d-lui T. Speranția. Din d-sa se reproduce:

Pește din streasină.

Nici nu se putea o întocmire mai bună pentru un calendar al poporului. Un lucru, însă, s'a uitat: anume, a se aduce aminte de scriitorii basarabeni.

Și ne-o explicăm și aceasta: întocmitorul calendarului s'a ferit dela început de a nu-i da un caracter românesc, prea pronunțat, din cauza persecuțiilor.

Astfel, cu durere trebuie să constatăm, că de multe ori li-se fixează un rol, pe care de altfel nu-l au, rușilor, ca oblăduitori, ca cei cari „au scăpat pe români de jugul turcesc“, etc...

II.

„Casa împărătească“ își găsește în primul rând, locul, în fruntea calendarului.

„Stăpânitorul a toată Rusia“, „augusta mamă a împăratului“, „augusta soție“, „augustele fice“, toți, sunt arătați când s'au născut.

Rusia iarăși își găsește locul de frunte în calendar, Rusia ca întindere, ca populație, etc... Rusia, „țara în care trăim noi. Ea este locuită, în majoritate de ruși, „creștini pravoslavnici“, nemți, jidani, armeni, turci, „printre cari moldovenii (români) ce se numără 2 milioane. Din aceste două milioane de moldoveni în Basarabia locuiesc vr'un milion și jumătate, iar ceilalți — dincolo de Nistru, prin Rusia“.

În sfârșit îi vine rândul și anului 1812.

El „are o mare însemnatate cât pentru toată împărăția atât și pentru moldoveni“.

Acest an ne aduce aminte de năvălirea franțuzilor.

Se povestește pe larg războiul dintre Rusia și Napoleon Bonaparte.

La sfârșitul acestei povestiri, C. Popescu adaugă:

„Pentru moldovenii din Basarabia anul 1812 are, cum am spus mare însemnatate, fiindcă din anul acesta Basarabia a fost luată dela turci și lipită de împărăția rusească, de când o întreagă sută de ani în pace trăiește cu stăpânirea rusească“.

Autorul articolului prevede, că „Rusia are să serbeze frumos anul 1912 ca să aducă la toți aminte faptele împăratului Alexandru I, numit și „Binecuvântatul“, și a oastei, care împreună cu poporul a scăpat țara de primejdie“.

Dar dacă calendarului i-se adaugă ceva cu folos, este *Povestea Neamului nostru*. (Din istorie).

„Nimic nu poate fi la o nație mai mult de cât începutul său, numele ce-l poartă, pământul pe care locuiește, starea întru care se află acuma și grija de ceea ce poate să fie în vremea viitoare. Și fiindcă moldovenii știu foarte puțin din istoria lor, am găsit de cuviință să scriu câteva cuvinte din povestea neamului moldovenesc“.

Se amintește rând pe rând de vechimea neamului nostru, de răsăritul care era populat cu barbări ce năvăleau spre apus, unde, printre alte împărății era și una numită a romanilor, care avea ca împărat, pe Traian. „Acest împărat mergând spre răsărit s'a bătut cu multe popoare, printre care și Dacii. Ei locuiau nu numai în Basarabia și în țara Moldovei și fiindcă ei puteau să se răscolească și să vie din nou asupra lui Traian, acesta au așezat în țara dacilor, o mulțime de oameni și oșteni din împărăția rimlenilor“.

Așa continuă a se povesti trecutul nostru, sărind pe urmă, la Mircea cel Bătrân, la Ștefan cel Mare, „cel mai însemnat domn al Moldovei“.

Sub fiul lui Ștefan—Bogdan și Moldova este nevoită să se supue turcilor. Și adaugă cu jale povestitorul:

„Multe au suferit românii dela turci“!

Dar cum am spus mai sus, Basarabeanul care întocmește Calendarul, nu-i poate da un caracter românesc, prea pronunțat, și de aceea amintesc și de Rusia:

„La an. 1812, în urma unui război purtat

de ruși cu împărăția turcească, Basarabia a fost deslipită de Moldova și pusă sub stăpânirea Rusiei sub care se află și astăzi, iar românii de peste Prut au fost nevoiți să mai sufere jugul Turciei!“)

Se amintește de ocupația rusească în România și în sfârșit de războiul dela 1877: „De atunci românii de peste Prut au rămas singuri stăpâni în țara lor“.

„Trăind un veac întreg cu rușii, moldovenii din Basarabia s'au arătat credincioși stăpânirii. supuși legilor și ascultători către stăpânitorii lor“.

În alt articol: *Din trecutul Basarabiei* — se spun lucruri bune pentru cetitori.

Astfel, vorbind de Ștefan cel Mare, autorul articolului nu găsește cuvinte destule, pentru laudă, la adresa acestui mare domnitor:

„Dar vremurile aceste sunt și ele tare îndepărtate, și moldovenii noștri abea dacă mai știu, căci Ștefan într'adevăr a fost Domn Mare și sub dânsul Moldovenii au dus-o bine, erau slobozi și voinici căci Ștefan își iubea țara și poporul și știa să-și apere Moldova de Turci și de alte lifte, cari se ațineau s'o prade“.

Urmează iarăși o povestire lungă și mai amănunțită a trecutului nostru. Nu se uită A. Lăpușeanu, după cum nu se uită nici răscoala de supt Duca Vodă, „care prea tare asupra poporul“, când Orheenii și Lăpușenii supt conducerea boerului Hincu, se ridicară împotriva“ acestui domn.

Și mai departe, se adaugă cu mândrie:

„În toate războaiele între Rusia și Turcia, țara noastră — Basarabia, a fost sau câmp de bătae, sau câmp de trecere pentru oștirile rusești. Și cine știe, dacă nu tocmai acestor împrejurări de mare vânzoleală prin care a trecut țara aceasta, nu se datorește acea trăsătură a firei moldovenilor, care-i face atât de sprinteni și de viteji în bătălie?! — Iar mai departe: „...În bătae, moldoveanul devine voios și nepăsător, îndârjit și voinic, ca vechii lui străbuni — rămlenii și dacii“.

(Sfârșitul în nr. viitor.)

Tribuna se face nizinai

Cu perfidia care-i șade așa de bine de câțiva vreme, „Tribuna“ alege din articolul „conducerea partidului“, apărut în Nr. 128 al „Telegrafului Român“ aceia ce-i place ei.

Iată ce nu-i place ziarului trădător-intransigent din Arad, din scrisesele „Telegrafului Român“:

„Noi nu înțelegem adecă solidaritatea națională așa, că toți trebuie să avem aceleași păreri politice — lucru cu totul imposibil la un popor de trei milioane, — ci așa, că cei puțini, ori cei mai puțini, cu păreri cari se deosebesc de părerile celor mai mulți, să se supună majorității și hotărîrilor acesteia. Și cum comitetul central al partidului național român încă e o hotărîre a majorității, — a conferenței politice naționale, care l-a ales, — ne supunem și acestei hotărîri a ei și recunoaștem în membrii comitetului pe reprezentanții legali ai poporului român din patria aceasta, în chestiunile politice-naționale, precum i-am recunoscut și în trecut, totdeauna.“

Ceeace însă nu ne-a împedecat și nu ne va împedeca nici în viitor să controlăm și să criticăm, — în cas de lipsă, — activitatea comitetului, constatându-i greșelile, firește, în scopul de a fi îndreptate. Și dreptul acesta îl au și alții, îl au toți românii. Trec însă peste marginile acestui drept toți aceia, cari nu în scopul de a îndrepta, ci în scopul de a discredită, ori de a răsturna, îndreptă neconținut, nu critici obiective, ci atacuri vehemente și îndrăznețe în contra conducerii partidului național român! Trebuie să regretăm și să desaprobam pornirile acesteia, cari nu au să ducă decât numai la destrăbălare în partid, și la slăbirea și la desconsiderarea partidului în afară!

Articolul amintit s'a scris pentru adevăratele reproduse în rândurile de mai sus. Celelalte idei, cuprinse în articol, au fost menite să precizeze întreg punctul de vedere al acestui ziar în politica noastră. Ele nu sunt enunțate pentru primadată; cu toate acestea „Tribuna“ se face că se indignează. Autorul articolului

*) Sublinierea noastră.

dă iarului intransigent-scandalos să înțeleagă, că, deși pot exista divergențe de păreri din a căror împerechere pot să iese adevăruri folositoare, suntem datori a ne supune hotărârilor majorității — asta până ce se vor convinge minoritățile ori se va „primeni” majoritatea — „Tribuna” totuși se enervează, se agită, și luptându-se să iese din încurcătura, recurge la asocieri hazlii.

Bine, „Tribuna”, ceea ce ne privește acum — pe mine și pe tine — este, dacă tu trebuie să te supui majorității, care înseamnă comitetul național, ori dacă majoritatea trebuie să asculte, la infinit, palavrele tale...

Abia a trecut un an de când te-ai murdărit cu „Consecvența” aceea și cu atâtea inconsecvențe, dintre cari multe numai anonimilor tăi reformatori le pot fi cunoscute, și cari te-au făcut o gazetă scandaloaasă. Se încheie, în curând, o săptămână de când perfidia-ți cutezată a fost dată în vileag.

Tu însă nu te sinchisești. Când ai fost ținută la stâlpul infamiei, țipi și acuzi tu; iar dacă se apropie „primenirea” abonamentelor, taci chitic, „jubilezi” ori devii gravă.

Cerem „Tribunei” să dea în judecata cititorilor săi articolul „Consecvența în materie politică”.

Să se reproducă acum spre judecată!

Războiul italo-turc

De pe teatrul războiului au sosit azi știri de puțină importanță. Turcia e foarte supărată pe mareșalul lord Kitchener, care în calitatea lui de adevărat guvernator al Egiptului, controlează cu strictetă, ca trupele turcești din Tripolis să nu poată primi muniții și material de război prin Egipt. Faptul acesta a pricinuit mare consternație între turci, de oarece Egiptul, spun ziarele turcești, e teritor turcesc, prin care Turcia are dreptul ca să transpoarte chiar și trupe în Tripolitania.

Rechemarea ambasadorului Csarikow, dacă ea se va întâmpla, va pricinui mare senzație, de oarece el era la Petersburg *persona grata*. După încurcătura anexiunii el a fost sufletul mișcării, care avea de scop înființarea confederației balcanice, în frunte cu Turcia, ori chiar și fără de Turcia. Ba confederația aceasta s'ar fi îndreptat și în contra Turciei, mai cu seamă, dacă ea ar fi gravitat în spre tripla-alianță. Inșă planul acesta alui Csarikow n'a succes, în tocmai așa cum nu i-a succes să rezolve nici chestia Dardanelelor, după dorința celor din Petersburg.

Chestia teritorului cedat.

Constantinopol. — În chestia — Solum ziarul „Tanin” declară, că în cauza tratativelor anterioare dintre guvernele turc și egiptean s'a decis, că Egiptul să ocupe militărește în mod provizor, până la încheierea războiului, teritorul Solum.

Aeroplane turcești de război.

Bruxelles. — Patru aviatori belgieni au plecat pe cheltuiala Turciei prin Egipt în Tripolitania.

Știri de pe câmpul de luptă.

Constantinopol. — După o telegramă sosită azi noapte la ministerul de război, în 16 dec. n. arabii au împiedecat debarcarea unor trupe italiene. Din cauza atacurilor continue ale arabilor, italienii au fost siliți să se imbarce din nou pe vase, mergând în largul mării.

Roma. — După știri sosite din Tripolis, ieri dimineața 2 batalioane de grenadieri au plecat din Ainzara să facă recunoașteri spre Birr-Tobras. În cale au întâlnit trupe inamice, dar cu toate acestea trupele noastre au silit pe inamic să se retragă. Trupele noastre au petrecut-o noaptea aci. Inșă pentru asigurarea în contra oricărei eventualități, au mai sosit aci alte 3 batalioane de soldați. Azi dimineața a plecat aci și regimentul de călăreți dela Florența. Dar fiindcă inamicul nu s'a arătat, pe la orele 9 trupele noastre s'au întors la Ainzara.

Sultanul pentru continuarea războiului.

Constantinopol. — E foarte slabă speranța să se înceapă tratativele de pace. Opinia publică preșionează asupra miniștrilor pentru continuarea războiului. În cercurile aristocratice se vorbește, că ieri a avut loc o convorbire foarte agitată între sultanul și marele vizir. Sultanul este în contra tratativelor de pace și i-a declarat lui Said pașa, că mai bucuos abdică, decât să semneze renunțarea la provinciile africane. „Mai bucuos părăsesc tronul, decât să pierd Tripolitania și Cirenaica”, a spus sultanul. Dialogul a fost foarte agitat, fiindcă marele vizir i-a dovedit sultanului, că războiul nu mai poate fi continuat.

INFORMAȚIUNI

Arad, 21 decembrie n. 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță vreme schimbăcioasă, moderată, pe alocurea ploi.

Prognostic telegrafic: vreme schimbăcioasă, moderată pe alocurea ploi.

Temperatura la amiază a fost de 8° Cels.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 klgr.)

Grâu pe aprilie	Cor. 11'72
„ „ maiu	11'80
Secară pe aprilie	10'28
Cucuruz pe maiu	8'54
Cucuruz pe Iulie	8'61
Ovăș pe aprilie	9'70

Din lista de aderentă a studenților universitari din Budapesta către d-nii dr. T. Mihali și dr. Vas. Lucaciu s'au fost omis următoarele iscălituri:

dr. Teodor Ilieșiu, medic, dr. Vasile Kironi, cand. de prof., Alexandru Murariu, stud. med. și Traian Pop, cand. de adv.

Indreptare. În articolul: „D. Sever, Bocu la loc deschis” din Nr. de ieri al ziarului nostru s'a strecurat următoarea greșală: În loc de „viceprezident al Sindicatului presei din Ungaria și Transilvania” a ieșit viceprezident al presei din Ardeal și Transilvania.

Zece ani de temniță pentru caricaturi. Din Madrid vine știrea, că primul-ministru Canalejas va propune regelui, ca acesta să grațieze pe pictorul Laugrisan, osândit la zece ani de temniță pentru câteva caricaturi.

Balerina Villány. La timpul său am înregistrat și noi știrea, că poliția din München a interzis reprezentațiile balerinei Andorin Villány, pe motivul, că frumoasa balerină se prezenta pe scenă fără de nici o bucată de haină pe ea, omițând chiar și frunza de smochin obligată. Chestia a ajuns la tribunal, dar de oarece procurorul nu a voit să susțină acuza, și negăsindu-se acuzator, întreagă afacerea a fost încheiată. De curând însă, dupăcum se anunță din München, d-șoara Villány a cerut, iar poliția i-a permis, să-și poată arăta înaintea unei comisii chemate de experți dansurile, pentru ca i dăduse de belea cu poliția. Producțiunea aceasta a avut loc marți seara. Artiștii tineri au aplaudat sgomotos producțiile balerinei și nu este exclusă posibilitatea, că în curând dansul în costumul Evei se va putea bucura de dreptul de a se putea arăta în München, dar, firește, numai pe scenă.

Analfabeții în Ungaria. Din o statistică, ce o publică o foaie maghiară, rezultă, că numărul copiilor din Ungaria, cari nu cercetează școala este de aproape o jumătate milion. Sunt 15 comitate, în cari numărul celor obligați a cerceta școala și totuși nu o cercetează, e mai mare de 10.000. În unele comitate numărul acestora trece peste 20.000, astfel: în comit. Pestei 24.216, Bihor 24.178, Hunedoara 20.856 și în Maramurăs 34.890. În Maramurăs, prin urmare, dintre cei obligați a cerceta școala 47 procente nu merg la școală, în Turda-Arieș 43 proc., în com. Arad, Solnoc-Dobâca și Hunedoara 39 proc., iar în comitatul Ciucului — unde numărul locuitorilor unguri 864 proc. — dintre cei obligați 45 proc. nu văd școala, pentru că — n'au. Majoritatea celor obligați a cerceta școala și nu o cercetează, o au maghiarii cu 382 proc., poi vin românii cu 354 proc., nemții 44 proc., slovacii 84 proc.

— Și cine poartă vina?!

Cununie cu surprize. Zilele trecute un bogat francez au căutat să procure oarecari surprize plăcute celor ce au luat parte la cununia ficei sale. Și a reușit să facă o surpriză interesantă. După ce oaspeții s'au întors dela biserică francezul li-a reprezentat la cinematograf întreg convoiul de nuntă. Pe când jumătate convoiul trecuse pe pânza cinematografică, unul care mai căuta și pe altul în afară de el — și acesta era mirele — întrerupe liniștea strigând desperat: Dar bine, Aurelio, cum ai fost tu capabil să faci așa ceva?!

Reprezentăția se opri, iar mirele arată tabloul cinematografic ce rămase acum nemișcat și în care tovarășa lui strecura disesret o scrisorică... cavalerului de lângă ea, nu însă așa de discret ca să poată fi înșelat și cinematograful.

Banul Croației în Budapesta. Banul Tomasich a sosit ieri seară în Budapesta însoțit de Chavrak Levin șef de secție la ministerul de interne. Tomasich a fost primit de contele Khuen Hédervary în palatul prezidențial. Banul a raportat despre alegerile din Croația.

Culegător de ecouri. Un ziarist francez s'a întâlnit de curând la Riviera cu un englez, care împreună cu doi copii ai lui cutreeră lumea, ca să culegă ecouri. Fiecare poartă cu el câte un tub foarte mare făcut din paie de panama și peste tot locul, pe unde ei umblă, cer să fie conduși în ținuturile cele mai părăsite. În caz că le convine ținutul respectiv, unul dintre ei pune tubul la gura și strigă, ori cântă în el vre-o melodie muzicală, câtă vreme ceilalți doi își pun fiecare tubul lor la urechi și ascultă, că redă oare ținutul sunetul acela? Ecourile cele mai excelente, cari redau sunetul de zece ori chiar de douăzeci de ori, ei le înseamnă, indicând precis și situația ținutului respectiv. Ziaristul francez observă, că în timpul mai recent sportul acesta este foarte răspândit în Anglia și, că iubitorii acestui sport au format și o societate sub numirea „Clubul vânătorilor de sunete”.

Desgroparea orașului roman Drubetae. Din T-Severin se anunță următoarele: Săptămâna trecută a sosit în localitate d. V. Pârvan, profesor universitar, directorul muzeului arheologic și membru al Academiei, ca delegat al comisiei istorice pentru a se înțelege cu dr. C. Gruescu, primarul orașului, de chipul cum vor restaura castrul și orașul, cari se află la răsăritul orașului nostru. D. V. Pârvan însoțit de d. dr. Gruescu, Zaharia inginerul orașului și mai mulți curioși au vizitat ruinele acestea, cari se păstrează încă bine și cari pentru istorie prezintă un netăgăduit folos, întrucât aci s'a întemeiat unul din orașele daco-romane, cari se bucurau de dreptul coloniilor romane. În intenția comisiei monumentelor istorice este să desgroape întregile ruine, în cari se păstrează castrul și orașul Drubetae cu turnurile de observație militară, bazilica, case și strade. Pentru aceasta se vor face întinse exproprieri și se vor împrejmui cu grilaj și un bulevard cu plantație antică, marginile naturale ale fostului oraș roman. În urmă se va clădi și o secție a muzeului arheologic național pentru a prezinta toate amănuntele pentru cercetările istorice.

Aviatori chinezi în Austria. Din Viena primim știrea, că de luni pe câmpul de aviație dela Wienerneustadt petrec doi cetățeni chinezi: inginerul Zy Lee și Lanson Zyan, cari voesc să se perfecționeze pe aparatele Etrich. Ingerul Lee, care până acum a făcut pilotaj pe biplanul Fahrman, luni a făcut singur sboruri foarte suscese cu monoplanul Etrich.

compuse. Din nefericire, era tocmai 13 martie. Semn rău, cugetă tânărul compozitor. Fie. Se hotărî totuși că va merge la locuința acestui, mare bărbat. Dar, abia mai la sfârșit îi veni și rîndul lui Massenet. După ce se închină într'un mod stângaci stătu drept în fața lui Padeloup și-i descoperi scopul venirii lui la el.

— Ce vrei? Să-ți ascult compoziția d-tale și să mă produc cu ea! — zise aspru și cu indiferență Padeloup.

— Da, domnule.
— Presupun, cât de mult ai lungit-o.
— E foarte scurtă; am compus-o foarte scurtă, maestre, — se apara Massenet.

— Ce titlu are?
— Maria-Magdalena.
— Bine!.. Colo'i pianul, cântă-mi-o.

Massenet desface manuscrisul, se așează la pian, își dădu pe spatele lungi și începu să-și cânte uvertura...

Focul ardea în cămin cu flacăra mare, dar din cauza vântului în curând odaia se umplu de fum. Padeloup se supără foc, alergă la fereastră, și o deschise, apoi în curând o închise iarăși. Așa a ținut asta vre-o oră. În vremea asta Massenet tremurând de frig și de frică, cu degetele înghețate de frig a cântat la pian opul lui despre suferințele lui Crist. În sfârșit au sunat și ultimele acorduri.

— Ai sfârșit? — întrebă încă tot aspru și cu indiferență Padeloup.

Massenet își aplecă timid capul și își juca nervos degetele pe coperișul pianului, ca să-și adune filele manuscrisului; apoi mergând în vârful degetelor grăbi la ușă. Aci stătu locului și zise cu sfilă:

— Acum îmi cunoști compoziția; vei preda-o în Vinerea mare? — întrebă cu ton plângător tânărul compozitor.

— Că voi preda-o?... Nicidec! Înțelegi, nicidec! — îi strigă Padeloup, încât răsuna întregă clădirea. — D-ta tânărul meu prieten, într'un loc ai spus despre Crist: „li aud pașii...“ Apoi cum poți să spui așa ceva? Căci doară pașii lui Crist nu făceau șgomot! Li aud pașii!... Pașii lui Crist... Frumos!

Sărmanul Massenet asculta ca opărit și nici nu putea să privească la omul acesta încruntat. Vocea căruia o auzia chiar și, după ce închise ușa: „Aud pașii lui Crist...“

Massenet zâmbind povestea societății care-l sărbătorea întâmplarea lui cu maestrul Padeloup și cugeta profund la tinerețea lui grea, dar plină de nădejdi... Era mult, tare mult de atuncia.

Ultima oră

Scandal în camera ungară

— Prin telefon —

La redeschiderea ședinței de astăzi a Camerei ia cuvânt deputatul *Sághy Gyula*, care a atacat vehement pe contele *Zichy*, ministrul cultelor și instrucțiunii publice, pentru că acesta a avut, spune oratorul, o ținută prea loială față de *P. Sa episcopul Ioan I. Pap* dela Arad în chestia școalelor românești din comitatul Aradului.

În decursul vorbirii deputatul *Sághy* președintele *Návay* l'a chemat la ordine și l'a provocat să rămână la obiect.

Opoziția, conziderând această pășire a președintelui *Návay* de o vătămarea a libertății cuvântului, a provocat o discuție vehementă în chestia regulamentului Camerei.

S'a deslănțuit o mare furtună. Zeci de pumni se ridicau în aer amenințând pe președintele *Návay*. Contele *Battthyány T.* striga: *Președintele a comis un casus belli! Suspendăm armistițiul!*

Au luat cuvânt la regulamentul Camerei: *Polónyi D.*, *Iusth Gy.*, cont. *Battthyány T.*, *Hock I.* și *Lovász M.* Deputatul *Ráth E.* a interpellat în chestia lipsei de vagoane.

Városmajor-Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate cel mai modern.

Supraveghiere medicală continuă (constantă).
Biron central, stabiliment medical:

Budapesta, Boulevardul Ferencz-körút 29.

Director-șef: **Dr. A. Cozmața.**

Consultrațiuni dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.

Telefon 88—90.

Bibliografie

—x—

„*Lumea Ilustrată*“ pe anul 1912 conține: România în anul 1911 și consiliul de ministri. *Statele străine*. Semicentenarul din Iași. Manevrela regale. Desvelirea monumentului „*Mihail Eminescu*“ la Galați. Teatrul la noi de „*Emil Fagure*“. *Lup-tătorii* (nuvelă). *O dramă judiciară din vremea veche*. 1812 (articol scris cu ocazia centenarului luptelor lui Napoleon în Rusia). *Generalul Noghi în fața mormântului împăratului Napoleon I la domul invalizilor în Paris*. La cușca maimuțelor. Călăreț și marinar de „*Julius I. Roșca*“. *Hanul crimei și fiul său de Maxim Gorki*. (Fiecare părinte să citească acest articol!!). La întrecere cu soarta (o epizodă din viața unui Cheterist). Dispozițiuni testamentare despre toți banii din lume. *Fiecare articol este împodobit cu o mulțime de ilustrațiuni în total 206 ilustrațiuni*. Patru bonuri de premii.

Prețul calendarului „*Lumea Ilustrată*“ este 1.50 lei și se află de vânzare la toate librăriile, vânzătorii de calendare și la editorul: *Ig. Hertz*, București.

*

Calendarul pe anul bisect dela Hristos 1912, cu un cuprins bogat de articole literare, economice, poezii, glume și cu mai multe ilustrațiuni, între cari amintim pe a apostolului neamului *Nicolae Iorga* și a marelui mecenat *Vas. Stroescu*. Cu șematismele diecezei Arad și Oradea-mare. Prețul unui exemplar cu șematism . . . 50 fileri fără șematism . . . 30 fileri
Revânzătorii capătă rabat.

*

La Librăria diecezană din Arad se află de vânzare:

Flamarion, C. Lumen	—60
Verne I., Ocolul pământului în 80 zile, trad. de Leca	1.20
Andersen, Grădina raiului și alte povestiri	—60
Nemțeanu B., O călătorie în lumea albi- nelor	—30
Ține N. Versuri pentru copii	—30
Wildenbruch E., Invidia, trad. de Nă- dejde I.	—30
Maupasant, Tare ca moartea, roman	1.20
Russo, Cugetări și amintiri	—30
Metodica gramaticii, aritmeticii și geome- triei, lucrare pentru normalisti, învă- țatori și institutori	6.—
Carlyle Th., Eroii	2.—
Panfile T. Țărișoare de aur	—30
Anestin V., În lumea spiritelor, istoria ma- nifestațiunilor spiritiste	—60
Carlyle Th. Munca, Sinceritate, Tăcere, pa- gini alese	—30
I. Stanca: Școala română și învățătorul ro- mân din Ungaria în lumină adevărată	1.—
Dr. Ghibu O.: Despre educație	1.50
Andreiev L., Anatema, piesă, pentru care Sinodul rus l-a escomunicat pe au- tor din biserica creștină	—60
Demetriad M., Renegatul	—30
Chendi Il., Portrete literare	—30
Organizațiunea învățământului popular din Ungaria de dr. Baló I., trad. de dr. P. Pipoș	3.—
Istoria pedagogiei de dr. P. Pipoș	4.—
Herbart și educația prin instrucțiune de Herbart	—60
Curs practic de lucru manual cu figuri ex- plicative de Fl. Ilioașă	—60
Elemente de pedagogie de Conta-Kerubach	4.—
metodica „	3.—
Dr. Nestor Șimon: Vasile Nașcu, viața și faptele lui în legătură cu luptele grăni- țerilor nășăudeni pentru asigurarea averi- lor și fondurilor grănițărești	6.—
Lovinescu E. Scenete și fantazii	1.50
Prințesa Elena de Racovița Furiile amorului	1.20
Flacăra nrii 1. 2. 3. 4. și 5. a	20 fil.
Psihologia precedată de Somatoloepie și urmată de logica- elementară de dr. Pipoș	2.40
Dr. Onișor V.: Legiuirea țării noastre	1.—

N. Iorga: Generalități cu privire la studiile istorice	—50
— Studii și documente cu privire la Istoria românilor, vol. XX	10.—
— Partea românilor din Ardeal și Ungaria în cultura românească. Influențe și conflicte	—30
Brătescu-Voinesti, Neamul Udreștilor, schițe și nuvele	—30
Zamfirescu D., Lydda, nuvele	—60
Farfauto, „	—30
Gorki M., Scene din viața vagabonzilor, trad. de Carp	—60
Păcurariu I.: Elemente de estetică	1.20
Sărbătorirea profesorului N. Iorga cu ocazia împlinirii a 40 ani de viață. Câteva articole din ziare și reviste	—40
Pavelescu C.: Poezii	3.—
Metodica Matematicii de Gh. V. Costescu	5.—
Metodica limbii române de Gh. V. Costescu	5.—
Metodica Istoriei și Geografiei de Gh. N. Costescu	7.—
Culea D. Sp. Învățământul despre natură în școala primară	3.50
Curs de pedagogie teoretică și practică de Gabr. Compayne	2.—
Metodica limbii românești de Lupu—An- tonescu—Nicolescu și Ciocărlie	5.—
Curs elementar de Psihologie de Lupu C. I.	4.—
Marinescu—Avram Treptele didactice for- male	3.—
Davlov Jocuri și jucării pentru copii	1.50
Cum își învață Gertruda copii trad. de Borgovan	1.50
Pedagogia lucrată pe bazele psihologice și etice ale realismului Herbartian de Popescu I.	4.—
N. Iorga: Turburările bisericesti și politica- nismul 1910—1911.	—35
— Sărbările dela Blaj	—70
— Un biruitor, Radu-Vodă Șerban	—50
— Ceva despre Ardealul românesc și viața culturală românească de astăzi	—60

La comande să se alătore și pentru porto postal 20 fileri de fiecare carte.

Cu să fim crutați de munca și spesele îmbinate cu provocarea restanțierilor, pe calea aceasta rugăm pe toți abonații ziarului nostru, să binevoiască a grăbi cu plățile abonamentului.

Pe couponul mandatului pos- tal, rugăm a se indica numărul de pe fășia sub care primesc ziarul.

Cu stimă:
Administrația ziarului
„ROMÂNUL“

Cereți!

în tot locul, precum în re- staurante, în cafenele și în berării, foile partidului na- țional român:

„Românul”

și

„Poporul Român”.

Redactor responsabil: Atanasu Halmăgian.

Caut viticultori, cu bune certificate și referințe. doi sau trei, însurați sau nu. pentru o vie foarte întinsă în **România**. Adresați ofertele: **Inginer I. Scia 19. Str. Rotari, București.** La conveniență pot veni la Arad pentru lămuriri și înțelegere.

Cumpăr sau dau în schimb pentru alte obiecte recipise de amanet, aur, argint zdrobit și bijuterii

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

ARAD, str. Weitzer Janos,
(Palatul minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

„IANER“ cremă neunsuroasă.

Cel mai nou product higienic pentru curățirea și înfrumusețarea pielii.

Înlătură petele galbene, bucele pricinuite de infierbințeli, agrăbunțe și alte necurătenii de piele. Crema aceasta ziua se poate folosi mult mai cu succes. **1 teglă 1 cor.**

„IANER“ pudră. E non plus ultra pudrei. Bună la baluri, saloane și de zilnic loloș, care acoperă încreșturile și e cu totul nestricăcioasă. în culorile: roză, albă și cremă. **1 cutie 1 coroană.**

„IANER“ săpun. 1 bucată 60 fieri.

„IANER“ pastă pentru dinți. 1 doză 1 oor.

„IANER“ apă pentru gură. Bună pentru dinții scorburoși, gingiile burețeși, contra mirosului greu de gură. **1 sticlă oor 1.60, jum, sticlă 80 fl.**

„IANER“ esență pentru păr. Excelentă pentru înlăturarea mătreței și contra căderii părului. **1 sticlă, 1 cor. 30 fl.**

„IANER“ pomadă pentru creșterea părului. — **1 teglă 2 coroane.**

„IANER“ vâpseală pentru păr pentru a colora în negru, brunet, ori în blond părul sur și cărunț. Nereșita colorii e eschisă. La comande să se noteze că părul încărunțit în ce culoare să se vâpsească (negru, brunet). **Un carton 4 coroane.**

„IANER“ apă, care face părul blond,

Pentru a vâpși în timp scurt, în băl. aurii, părul blond, roșu, chiar și brunet ori negru. **1 sticlă 4 coroană.**

Discretă și zilnică expedițiile cu poșta. — **Telefon 476.**

Pentru înconjurarea contrafacierilor numai „Preparatele lui Rudolf Ianer“ ieșite din farmacia sa ca valoare și se pot căpăta la

Farmacia „Maria ajutătoare“ a lui Rudolf Ianer, Temesvár, Gyárváros Fő-ut 72.

Mobile

pentru dormitoare, sufragerii, locuințe garçon, saloane, otele, cafenele, restaurante și palate; mobile de aramă și fier, covoare, perdele, candelabre, pianе și mașini de cusut :- să trimit ori unde. :-

La aranjare deplină trimit voiajeur pe speșele mele.

Johann Wersching

deposit de mobile în

= VERSEZ. =

Telefon Nr. 245.

Juhász és Társa

biblioteca modernă, compozițiuni și librărie. Cărți cu figuri, scrieri pentru tineret. — Ornamente pentru pomi de Craciun, hârtii de epistolă.

Mare asortiment :- în ilustrate. :-

Telefon Nr. 245.

Birou de informații!

Cunoscând multe lipsuri ale publicului românesc din provincă, m'am hotărât să deschid în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministerii și la alte foruri, orice informații comerciale și în general în orice cauză dau în restimp de 2-3 zile, ori-și-cui rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac tot felul de mijlociri comerciale și comande. Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate. — La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapest, Lajos-u. 141. III19.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu becuri, execută și furnisează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată încrederea subscrisului și va fi pe deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport

poți căpăta cu prețurile cele mai moderate dela firma

KOCH DANIEL

intreprindere de instalare a sonerilor și telefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Desfacere de prăvălie!!!

Marfa din magazinul meu voi vinde-o

cu prețuri foarte reduse. Desfacere autorizată s'a început de câteva zile.

In săptămâna asta se vinde:

mănuși de pieleglacé pentru dame, specimene fine, negre, albe și colorate.

Părechea **75 cr.**

Stofe pentru costume și haine

negre și în toate colorile.

HOFFMAN SÁNDOR

ARAD, (Palatul teatrului).

Pânze și șifonuri

Confecție pentru dame și fete. — Covoare, perdele, plapome, blănării.

Se vând

cu prețuri uimitoare de ieftine, până ce se va desface asortimentul

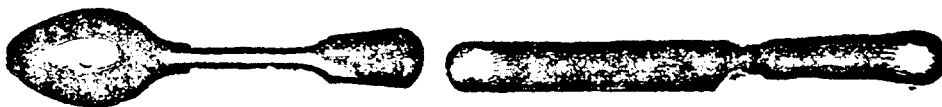
Flanele tenis fine în preț de 25 cr. Flanele de dame în toate colorile.

Rog priviți galantarele mele!!

Cadoul de Crăciun 1911.

NEW-YORKUL și LONDRA nu vrea să scape comerțul din mână în Europa și astfel o fabrică de obiecte de argint este dispusă în schimbul unei mici sume să-și desfacă depozitul. Astfel sunt imputernicit a efectua comisionul acesta. Trimit orișicui următoarele obiecte contra valorii de **14 Cor. 40 fl.** și anume:

- 6 buc. Cuțițe cu ascuțiș englezesc
 - 6 " Linguri argint american
 - 6 " Furculițe argint american
 - 12 " Lingurițe pentru cafea argint american
 - 1 " Lingură pentru scos supă argint "
 - 1 " " laptele " "
 - 6 " Tăvițe engleze-Victoria
 - 6 " Feșnice
 - 1 " Străcurător pentru ceai foarte frumos
 - 1 " Pisător pentru zahăr elegant.
- 42 bucăți la un loc numai **Cor. 14.40.**

Argintul american este un metal care nu-și pierde culoarea nici peste 25 ani, pentru care să și garantează. Garanție că acest inserat nu este înșelătorie, mă obligă că în caz de nu convine marfa, să restituiesc suma fără nici o obiecțiune și deci nimenea să nu scape ocazia, ca să nu-și procure această garnitură practică, care este foarte potrivită ca cadou de nuntă și la orice ocazie cât și ca obiecte pentru economia casnică. — Să capătă numai la casa de export pentru obiecte de argint american.

Toate aceste 42 obiecte au costat mai înainte 80 Coroane și acum să capătă pentru prețul minimal de 14 Cor. 40 fileri.

H. HIRSCHBERG
VIENA II. Str. Rembrandt 19^H. — (Telefon Nr. 14597).

Trimit în provincie contra ramburs sau dacă mi-se anticipă suma.
 Praf de curățit cu 20 fl. Adevărat numai cu marca aici alăturată.

Estras din scrisori de recunoștință:

După ce eu deja a III-a oară am adus dela dumneata garnituri pentru masă și totdeauna am rămas mulțumit. Vă rog din nou a-mi trimite o colecție contra ramburs. Georg Reichsgraf, Dunin-Roskovski, administrator c. și reg. Zakopane „Villa Wladyslauka“.	Mulțumit pe deplin cu colecțiunea de argint american, voi recomanda-o între cunoscuții mei la orice ocazie Cu stimă: Anton Marx, oficiant de poliție.	Excelența Sa baroneasa Edelsheim mi-a recomandat cu căldură garnitura dumneavoastră de masă, din cari Vă rog a-mi trimite și mie 2 garnituri à Cor. 14.40 fileri. Koesard, 29/X 1904. Hona Tisza născ. Graf. Dengenfeld.

Nu numai pentru publicul din loc dar și pentru cel din provincie este de însemnătate dacă își cumpără cele trebuincioase din

prăvălia de dantele (Csipke áruház)

din strada Asztalos Sándor nr. 4, pentru că a sosit marfa de iarnă și o vinde pe un preț foarte ieftin:

Rugăm a ceti prețurile mai jos însemnate.

Mănuși de lână curată pentru bărbați și femei 35 cr.	Cămăși trico, jaeger, pentru bărbați și femei 90 cr.
Mănuși de lână curată pentru copii, vârgate sau albe 20 cr.	Ismene trico, jaeger, pentru bărbați și femei 80 cr.
Ciorapi pentru femei, jaeger, vârgați sau albi 45 cr.	Trico pentru copii, jaeger 50 cr.
Ciorapi pentru femei, împlețiți 25 cr.	Blouse flanel 75 cr.
Gamasch de lână pentru copii 45 cr.	Neglige flanel 2.70 cr.
Mănuși glacé căptușite pentru femei 75 cr.	Blouse din materie 1.20 cr.

Mare deposit in dantele spre ales!

- Cămăși pentru copil R. chiffon 85 cr.
- Cămăși pentru copil zephir colorat 85 cr.
- Cămăși pentru bărbați R. R. chiffon 99 cr.
- Cămăși de noapte pentru bărbați 1 fl. 20 cr.
- Cămăși pentru femei R. Chiffon 75 cr.
- Ismene pentru femei R. chiffon 74 cr.
- Jipon de klott cu crețe duble 1 fl 50 cr.
- Jipon de mătase 3 fl. 75 cr.

- Taft de mătase 70 cr.
- Blouse de mătase vârgate 70 cr.
- Ploiere pentru bărbați și femei 1 fl. 20
- Cămăși pentru fetițe R. chiffon 48—65 cr.
- Batiste, duzina cu 58—1.20 cr.
- Gulere numai 7 cr. bucata
- Mangete părechea 6—8 cr.
- Congrè lucru de mână 1 fl. 25 cr.

- Dantelă metru dela 1 cor. in sus
- Pânză de dantelă dela 25 cr.
- Gulere de dantelă 50 cor.
- Cravate pentru bărbați 10 cr.
- Mănuși glacé obicinuite 58—85 cr.
- Mănuși glacé albe lungi 1 fl. 50 cr.
- Ciorapi pentru femei 39 cr.
- Bretele 30 cr.

Mare deposit in dantele spre ales!

Acestor prețuri corespunde calitate bună și trainică.

Afară de acestea au sosit în mare cantitate cărpe de berlin împletite, cărpe nimalaia, gilete împletite, gamasch împlețiți și trico pentru femei, paltoane, caraciil pentru copii, Șaluri împletite de mătase. Broderii fine elvețiene. Perdele, aceporințe de pat tüll, corsete reform. Surțe de luster și clott.

Covoare linoleum. Albituri fine pentru femei. ș. a. ș. a.

Prețuri surprinzător de eftine!

Prețuri surprinzător de eftine!

Rugăm pe p. t. public cumpărător a se convinge de eftinătatea prețurilor.

Cu stimă: **Csipke Aruház.**

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
îi dă putința să execute lucrări alese și
o o artistice în ale tipografiei, o o

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitații, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se compută cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.

Fondat în anul 1885.

Fondat în anul 1885.

„TIMIȘANA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN TIMIȘOARA.

Centrala: Timișoara-centru (Belváros) Piața Balázs-tér Nrul 1 (Palatul Mocsonyi).

Filialele: :: Buziaș, — Recaș, — Ciacova, — Deta. :: ::

Capital propriu 1,500.000 cor. Depuneri 5,000.000 cor.

Telefon: Centrala, Direcțiunea: Nrul 510. :: :: Contabilitatea: Nrul 1149.

„ Filiala Buziaș Nrul 10. Filiala Recaș Nrul 14. Filiala Ciacova Nrul 16. Filiala Deta Nrul 26.

Depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libel. Administrează depuneri cu cete de economizare.

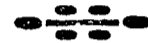

Plătește deponenților după mărimea sumei depuse 4 și jumătate și 5 procente interese, fără nici o detragere.

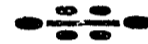

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat.

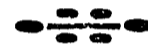
Depuneri până la 10.000 cor., după starea casei se plătesc și fără abdicere.

Escomptează cambii și acordă credite cambiale cu acoperire hipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

Acordă împrumuturi hipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ.

Institut de asigurare ardelean

„TRANSSYLVANIA” SIBIU, str. Cisnădiei 5.

Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc. pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

Asigurări asupra vieții

(pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale cu avantajii deosebite), pe cazul morții și cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.

Asigurări de accidente corporale,

contra infracției (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1910.	K.	5,003.540-78
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,834.801-12
Starea asigurărilor ou sfârșitul anului 1910 (foc	„	119,830.992-—
(viață	„	11,020.266-—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	„	2,204.317-—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunei, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acvișții, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile.

Români, replantați viile, cu altoi dela firmă română

„MUGURUL“

INSOTIRE ECONOMICĂ ELISABETOPOLE
ERZSÉBETVÁROS — (Kisküküllő vm.).

Altoi de vițe!!

Calitate distinsă pe lângă cele mai moderate prețuri soiuri de vin și de masă viță americană cu și fără rădăcină.

Ochiuri de altoit, viță europeană cu rădăcină.

Se află de vânzare la însoțirea economică

„MUGURUL“

ELISABETOPOLE — ERZSÉBETVÁROS.

Material disponibil în altoi peste trei (3) milioane.

Școalele noastre de altoi n'au fost alocate de peronosporă.

Altoii sunt desvoltati la perfecțiune.

La cumpărări pe credit cele mai ușoare condițiuni de plată!

La cerere preț curent și instrucțiuni gratis și franco!

Români trimiteți băeții la cursul practic de altoit.

Români! sprijiniți firmele românești că numai acelea vă vrea binele.

— Prima condiție de reușită este de a folosi material solid! —

Au sosit cele mai frumoase și mai noi ghete de vară și toamnă.

Ghetele de hă bați și dame Salamander

cu renume mondial, se capătă în culoare galbină și neagră cu 16 coroane 50 fleri exclusiv la mine.

Weinberger János
prăvălie de ghete de rangul I-lu.
Arad, piața Andrassy Nr. 20.

Comandele din provincă se execută încă în aceeași zi.

25 (11)

Primul strungar de lucș român, Brașov.

Am onoare a aduce la cunoștință onor. public român că am deschis în strada Neagră Nr. 4 un atelier de

strungărie de lux și mobilă

unde se primesc spre efectuare tot felul de lucrări atingătoare în bransa aceasta precum: Jocuri de popice, Etagere rame de perdele, Fesnece pentru biserici, Picioare de mase, Stălpuri de străni etc. etc. Primesc umbrele de ploaie spre reparat, Violine, tacuri de biliard etc. Comercianții primesc deslușiri. Comandele se fac solid la timp, și prețuri reduse.

Rugând sprijinul Onor public român semnez:

Cu deosebită stimă: **Ilie Sârbu**

Specialist în canal (pipe) de putină

Prețuri foarte reduse serviciu prompt.

Primul umbrelar rom. din Brașov și Ungaria.

Cel mai bun și mai încrezut mijloc de curățirea și nobilitarea feței, care se deosebește de toate mijloacele cunoscute până acum este

Pudră Serail a lui Rozsnyay.

Cultivă și înmoaie pielea feței, efectul ei tineresc împrumută feței o finețe de catifea, îndepărtează pistrii și alunițele, netezește încrețiturile.

Prețul unui tub 1 cor.

Serail crema a lui Rozsnyay.

Se pregătește în culoare albă, roză, crem, ca toate produsele mele de Serail, constă, din substanțe nevătătoare. E foarte plăcută doamnelor pentru însușirea ei de a ascunde scăderile.

O cutie 1 cor. 20 fil.

Săpun Serail a lui Rozsnyay.

Cu miros plăcut și durabil, înmoaie pielea

O bucată 70 fileri.

Pe poștă le trimite:

farmacia **R o z s n y a y**
Arad, Szabadság-tér.

Comande din provincă să efectueșc încă în aceeași zi.

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu pre-

țurile cele mai moderate